

11te Aarg.

1880.

19de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af N. Throndsen.

30te Juni — 12te Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the Post-Office at Decorah as 2nd class matter.

„For Hjemmet“,

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afserlende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Rejsebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyr- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Aar i Omflag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.50) om Aaret i Forskud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: **R. Thronsdjen**, Drawer 14, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paalidelig.

7 forudbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

Ældre Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

Succesfor til
Fedor Ström & Co.

N. S. HASSEL

Decorah,
Iowa.

har et fuldstændigt Udvalg af gode Kolonialvarer (Groceries), samt al Slags saltet og røget Fisk. Extra fin norsk Medicintran og andre norske Varer.

Indhold af 18de Bind (1879 II.) af „For Hjemmet“.

„Kun dagligdags er al din Dont“. — Hugenotterne som Galeislaver. — Japanejerne. — Den gamle Thepotte. — Brev til Lazard fra en tyrkisk Kadi. — Sokrates's Fængsel og Død. — Strøtanker. — Føderne i Konstantinopel. — Gaader og Oplosninger. — Blandinger. — Pater Klemens. — Buggefang. — Gustav Vasas Historie. — Prinds Louis Napoleon falder. — Møllen og Bækkene. — Jordklodens Indre. — Giv Gud Vren. — Til Ungdommen. — Smaa historiske Notitser. — Den gamle Mand og Præsten. — Læsefrugter — Ved det døde Hav. — Hvad hedte den barmhertige Samaritan? — Sønnen i rette Tid. — Washingtons Maximer. — Kimbrene fra navnkundige Mænd. — Insekternes Musflestyrke. — Verdenspostvæsenet. — Benedetto Marcelli. — Fra Madagaskar — Til Belysning af en Anekdote, som fortælles om Pascal. — Mærkelige Tal. — Evang. lutherisk Folketalender, anmeldt. — Til Professor M. J. Monrad. — John Maynard.

Bindet bestaar af 12 Hefter, 356 Sider, samt Titellad og Register og sendes portofrit for \$1.00.

R. Thronsdjen,
Dr. 14, Decorah, Iowa.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

11te Aarg.

30te Juni 1880.

12te Hefte.

Nogle Optegnelser fra et Ophold paa Madeira.

(Slutning).

III.

Efterat have hørt Beretningen om denne Bevægelse var det ganske underligt at vandre omkring i Funchals Gader; mange Steder fik nu en ny Betydning. Saaledes Domkirken og Fængslet, der ligge hinanden saa nær, at en stor Del af Kirkegjængerne maa passere forbi Fængslet. Indenfor disse Mure havde altsaa mange Sandhedsvidner siddet og i Lænker sunget Herrens Lov og Pris; her havde de stakkels forblindede Mennesker gaaet, som i sin religiøse Over spyttede ad Fangerne, medens disse bade for dem. Rundt om vare Steder bekendte fra denne Tid, og ofte hørte jeg Navne som da Silva o. a., hvilke jo maatte være Slægtninge af de Forfulgte.

Desværre var jeg for lidet hjemme i det portugisiske Sprog, til at jeg kunde indlade mig noget videre med de Indfødte og indhente nærmere Oplysninger. Smaa Træk hørte jeg dog af og til fortælle; en Kvinde f. Ex. havde bedet om at faa den engelske Præst til sit Dødsleie; man havde dog ikke villet opfylde hendes Begjæring, men sendt en katolsk, og da hun saaledes døde uden Rådverd og den sidste Olie, havde man ikke villet give

hende kristen Begravelse, men sænket hendes Lig i Havet.

Underligt var det ogsaa, at det fra nu af saa ud, som om Madeiras Blomstringstid var forbi. Hvad der havde været den vigtigste Erhvervsagren, Vinavlens, maatte aldeles ophøre, da der kom Sygdom paa Druerne; ogsaa andre vigtige Planter lygnede hen; den store Tilstrømning af Fremmede tog efterhaanden af; Guds tugtende Haand syntes at hvile over Den, fordi den ikke havde kjendt sin Besørgelses Tid. Der var nu megen fattigdom især paa Landet. Livets Fornødenheder ere imidlertid færre der end i vore nordlige Egne. To Maaltider om Dagen ere tilstrækkelige for en Sydboer, og de kunne i Almindelighed være meget lette; ofte bestaa de kun af lidt kogt Frugt, Græskar eller andet med lidt Fedt over; jeg hørte om Folk, som kun en eneste Gang i et helt Aar havde smagt Kjød, og alligevel røbede ikke deres Ydre, at de havde lidt Mangel.

Ogsaa i en anden Henseende vare Livets Fornødenheder færre der end hos os; Klædedragten kunde nemlig være ganske let; den simple Mand's Børn havde som oftest intet andet Klædnings-

stykke end en Skjorte indtil sit Bdie eller 4de Aar. Iffedestomindre var der imidlertid stor Fattigdom; reiste man udover Landet, saa det ud, som om Folk vorede op af Jorden; man saa intet Hus paa længere Afstand, og alligevel kunde der i et Dieblif være en hel Stimmel af tiggende Børn omkring en. I Virkeligheden kom de ogsaa ud af Jorden; en Hule i Jorden med en liden Lem foran til Dør var deres Bolig. Saadanne Jordhytter kaldtes Dvne. Men om Huset end var skrøbeligt, havde dette dog ikke saa meget at bethde i en Egn, hvor man næsten Aaret rundt tilbragte Dagen i det Frie. Foran hver Hytte, selv foran en saadan Dvn, var der ialmindelighed en liden dækket Gang, hvor Husets Kvinder sad med sine Haandarbejder.

Kvinderne paa Madeira ere bekjendte for sine overordentlige smukke Broderier, Kniplinger og finere Strikning. Mændene vare ialmindelighed Rokke og lavede Maden, Kvinderne sad med sine Broderier; men nu da der ikke længere vare saa mange Fremmede paa Den, fik de kun liden Betaling for sine sene og anstrengende Arbejder. Længere inde paa Dens var Fattigdommen endnu større; vi saa ofte store Flokke udmagrede Mennesker komme vandrende med sin Musikant i Spidsen for at udvandre til Amerika.

Man fik Indtryk af, at Folket dernede var overordentlig uvidende; og hvorledes kunde ogsaa andet end et uvidende Folk lade sig tilfredsstille af den Gudstjeneste, som her bødes dem. Kun saare, saare sjelden var der Prædiken i deres Kirker, fortalte Katholikerne selv; de vare altsaa henviste til de usforstaaelige latinske Messer, Processionerne og de forskjelligte Forestillinger i Kirken. Og saa her havde man for Fasten en Karnevalstid, hvor Ungdommen morede sig paa det Bedste;

man kunde da resitere at faa et Glas Vand over sig, naar man gif paa Gaden, eller at faa en Kridtkugle i Ryggen; man mødte maskerede Personer, Gjøglerne osv.

Naar saa Fastetiden kom, var der Messe hver Dag, og man saa Mænd og Kvinder, de sidste aldeles forklædte og med Slør om Hovedet, i store Flokke vandre til Kirkerne, hvor de tilbragte en stor Del af Dagen. Det kunde jo synes saa fromt, men hvad havde man vel fore derinde? Jeg gif en Dag ind i en katholsk Kirke; nogle laa paa Knæ med sin Rosenkrands, hvis Perler de lode glide mellem sine Fingre; men Andre sad i en Rhyng, passiarede og lo nok saa livligt, og saaledes afveyledes der ideligt, en Stund Bon, en anden Passiar. Det samme hørte jeg ogsaa af andre Fremmede, som til en anden Tid havde været derinde; i det Hele — en Munterhed og Passiar, som den der fandt Sted i de katholske Kirker paa Madeira, havde jeg aldrig troet mulig i nogen Kirke.

En Dag i Fasten bleve vi budne ned til Mr. Selbys for fra deres Vinduer at se en overordentlig stor Procession. Vi havde aldrig seet nogen saadan, vidste ikke engang ret, hvad det egentlig var, og toge derfor gjerne mod Indbydelsen. Det varede temmelig længe, inden den kom, og det begyndte allerede at blive mørkt. Endelig saa vi et langt, langt Tog bevæge sig langsomt fremad; en hel Mængde unge Mænd, klædte i røde Silkekapper, bare mellem sig paa Baarer store Figurer i Legemsstørrelse iforte fuldstændig Klædedragt. Den første Figur mindes jeg ikke mere. Den anden var Kristus segnende under Korset. Der var noget gribende ved dette Syn, forekom det mig, og jeg kunde tænke mig, at det paa en levende Made kunde fremstille de bibelske Begivenheder for et uvidende Folk, naar det kun blev ret forklaret for dem.

Nu saa det ud, som om der hvedes disse Billeder en overordentlig Tilbedelse. Alle standsede og bøiede sig, idet Processionen gik forbi, og Mændene stode med Hatten i Haanden. En svenst Herre tog ikke strax sin Hat af, men der raabtes til ham fra alle Ranter paa en næsten truende Maade: „chapeo! chapeo!“ (Hatten), og havde han ikke skyndt sig selv at tage den af, var den bleven slaaet af hans Hoved.

Efter Kristusfiguren fulgte en hel Mængde andre Stikfælsler, forestillende Apostler og Martyrer. Smaa hvidklædte Børn med paafæstede Binger skulde forestille Engle; men de smaa Engle vare blevne trætte, saa mange maatte bæres. Efter alle Figureerne kom den fornemste Præst bærende et Krusifix; over ham holdtes en Thronhimmel baaret af Kor-drengene, og ved Siden gik andre Kor-drengene med Fæller, og som til Beskyttelse for hele Gruppen gik Soldater med hævede Dre; tilsidst kom hele Militæret, og dermed sluttede den overordentlig lange Procession.

Om man end faar haabe, at selv en saa tilstelt Maade at fremstille bibelske Sandheder paa, muligens kunde udrette noget Godt, saa gjorde dog det Hele et tungt og pinligt Indtryk.

Paaskeaften kom vor Værts Datter, som tillige var vor Sympige, til os og spurgte, om vi havde Lyst til at være med i Kirken. I den stille Uge var Lidelses-historien forestillet, nu var Turen kommet til Opstandelsen, som var Glas-punktet i den hele Række af Forestillinger; da vi jo nok havde Lyst til at se et saadant Skuespil, vilde vi gjerne mod-tage hendes Indbydelse.

I sin fineste Pynt, sort Silkefjole med Garneringer og en Mængde Guldstads, kom Maria di Monte for at hente os. Det var meget afmindeligt at se ganske

simple Piger med Guldfjæder og Ringe. Der var nemlig ingen Bank, hvor Arbeidsklassen kunde sætte ind sine Penge, derfor bleve de benyttede til Guldfjæder o. s. v. Maria kom ikke alene, hun havde sin Broder som ledsager; det var nemlig ikke passende paa Madeira for en ung eller ugift Pige at gaa alene paa Gaden, om hun end var af noksaa ringe Stand; Fædre og Brødre værnedes overalt om sine Kvinder, men sjønt man af saadan overdreven Forsigtighed heller kunde gjøre den modsatte Slutning, var dog Sædelighedstilstanden paa Den-aldeles udmærket, og det især blandt de lavere Stænder.

Saa drog vi afsted med Maria di Monte og hendes Broder; en Gut fulgte efter med Stole, da der ikke var Bænke i Kirken. Vor Vei førte forbi Kasernen, hvor et uhyggeligt Syn mødte os. Overs over Gaden hang en hæslig, udstoppet Figur, med en Pung i Haanden; denne uhyggelige Stikkelse skulde forestille Judas, lidende Straf. Jeg fik ved denne som ved mange andre Anledninger det Indtryk, at Katholikerne her havde en Trang til at have Religionen med i Alt, selv i deres Fornøielser, men istedetfor at dette skulde hellige deres Liv og bringe Alvor over det, syntes det mig heller, som om de drog Religionen ned til selv at blive deres Fornøielse. Dandsemusik udenfor Kirken, Forestillinger inde i den, Latter og Passiar under deres Andagtsøvelser, dette syntes dog at tyde paa, at de fornøiede sig med sine religiøse Handlinger.

Den store Domkirke var aldeles fuld af Mennesker; mere end nogenstunde gjaldt det imidlertid nu at saa en Plads, hvorfra man kunde se, hvad der foregik, da her jo ikke var nogeting at høre. En saadon fik vi da ogsaa midt imod Alteret. Kirken var dunkel som i Tusmørke, og

det var ikke let at skjæle Gjenstandene. Vi hørte kun en ensformig Messen paa tre Toner, og den vedvarede uafbrudt en hel Time. Imidlertid passerede og lo man rundt omkring, aldeles som i et Theater. Maria di Monte trakterede Smaa pigerne med Suffertoi, for at de skulde have noget at fordrive Tiden med.

Endelig hørtes en Klokke ringe, og alles Blikke vendtes mod Koret, hvor pludselig et næsten blændende Lys strømmede frem. En Sang, som jeg antager skulde forestille Englesang, hørtes, og oppe ved Alteret var der nu pludselig blevet Liv; Præsterne omfavnede og kyskede hinanden. Guvernøren blev trukken frem og kysket, og fra en Luge i Taget over Koret saa man smaa Barnehoveder titte frem—de skulde sandsynligvis forestille Engle—og smaa Hænder strøede Blomster ned paa Guvernøren og Præsterne. Dette var hele Forestillingen; fra Mørke, Stilhed og Klagesang, pludselig Lys, Liv og Lovsang. For mig havde det ikke det ringeste Gribende ved sig, heller ikke syntes det at have det for dem, som vare i min Nærhed, Andre kunde jeg ikke se.

Præsterne gik nu i Procession rundt Kirken, og dermed endte det Hele. Paa Hjemveien kom vi nu atter forbi Kaserne; en raa uhyggelig Latter lod os imøde, og det viste sig, at Soldaterne havde tændt Ild paa Judasfiguren. Da der var stuet Krudt i den, for hvert Lem med et Knald i Luften, og paa hvert Knald fulgte en stormende Latter. Hos mig vakte det imidlertid alt andet end Munterhed; jeg søgte mig ganske syg og kunde kun med Møie holde Taarerne tilbage. „Senhora maa se, dette er morsomt“, forklarede Maria di Monte, da hun saa min Forfærdelse, men jeg traf hende med mig en anden Vej og søgte at gjøre hende forstaaeligt, at dette langtfra var at se ad.

„De maa ikke tro, at det overalt staaer saa daarligt til blandt Katholikerne, som her paa Madeira“, sagde den tydske Frøken E., der selv var Katholik. „Det er ganske anderledes hjemme i Baiern.“

Deri havde hun vist Ret, en saadan Uvidenhed, som dengang herskede paa Madeira, er der vel neppe i Tydskland, og den store Letstindighed i Omgang med det Hellige, som her kom for Dagen, er forhaabentlig heller ikke almindelig; men at Katholismen gjør det vanskeligt for en Sjæl, selv blandt de mere Oplyste, at finde Jesus som sin eneste Frelser, syntes jeg dog, jeg tydeligt fik se Exempel paa.

Et Par Maaneder efter vor Ankomst til Madeira traf vi i et Selstaa hos en af de tydske Familier en ung vakker Dame med et ualmindelig behageligt og venligt Væsen. Fru K. sølte sig strax hendraaget til hende, og da hun hørte, at Frøken Sofie E. nylig var ankommen, og stod alene blandt Fremmede, vakktes hendes Interesse for hende, og hun bad hende besøge sig, hvilket ogsaa Frøken E. gjorde.

En Dag kom hun aldeles forgrædt til Fru K. og aabnede sit Hjerte for hende. Hun sølte sig saa trykket ved de Forholde, hun levede under, at hendes Helbred stadig forværredes. Hun havde for et Aars Tid siden modtaget en Lærerindepost ved en Pension i Oporto, men da hendes Brynst var blevet angrebet, havde Lægen tiltraadt et Ophold paa Madeira. En rig tydsk Dame, som netop stod i Begreb med at rejse did, tilbød hende frit Ophold i sit Hus, hvilket Frøken E. med Glæde havde modtaget, da hun ikke havde andre Midler end sin Lærerindeløn. Den rige Dame lod hende imidlertid idelig føle, at hun var afhængig af hende, hvilket krænkede og saarede Frøken E. i den Grad, at det fremkaldte

idelige Blodspytninger, og nu syntes hun ikke, hun kunde udholde det længere.

Fru R.s varme Hjerte var strax rørt; hun tilbød Frøken E. at flytte med dem ud paa Landet og være hos dem. Dette blev imidlertid ikke noget af for Sommeren, da hun istedet modtog en Lærerindepost hos en engelsk Familie; men da Høsten kom, og R.s atter flyttede ned til Byen i en stor elegant Quinta, kom ogsaa Frøken E., syg og elendig, for at modtage Deres Tilbud at tilbringe Vinteren hos dem.

Sommeren var forfærdelig varm der-nede, og dog søltes ikke Heden saa tryk-kende, som den ofte kan gjøre herhjemme, da der altid blæste lidt Søvind fra Havet, men den virkede alligevel mattende. Vi havde tænkt at blive boende i vor lille Quinta, da denne laa lidt høit, men da jeg blev syg af Varmen, maatte ogsaa vi tage ud paa Landet, og fik os nu et vakker Landsted i Nærheden af R.s. Her var Luften langt friskere, men rundt omkring vare Markerne tørre og affvedne, thi i tre Maaneder midt om Sommeren faldt ikke en Draabe Regn; Jorden blev ganske rød. Til vort Hus hørte en ikke saa ganske liden Frugthave, fornemmelig Æble- og Pæretræer, som dog bleve afhøstede snart efter vor Ankomst. Æblerne og Pærene paa Madeira ere forøvrigt meget tørre og daarlige. Det vakreste i Haven var et Oleandertræ, der stod i fuld Flor, ganske dækket med Blomster; hver Morgen var der i vid Omfreds aldeles som et Teppe af friske Blomster udbredt under Træet, og alligevel kunde det ikke mærkes, at dette havde tabt noget af sin Flor.

Vi hørte ofte omtale „Leist“, som noget rent forfærdeligt, og medens vi boede her ude paa Landet, fik vi ogsaa føle den. Det var hede Ørfenvinde, som blæste over fra Afrikas Fastland, og

den var i Sandhed en forfærdelig Tilgift til Sommerens Hede. Den varede i tre Døgn; man gif som i stadig Feber, Huden blev aldeles tør, og man tørstede bestandig. Dens Indflydelse paa de Enge var naturligvis alt andet end god.

Da Høsten kom, flyttede ogsaa vi ned til Byen i en nydelig liden Quinta ligeoverfor R.s, og da jeg fra nu af tilbragte en stor Del af Dagen hos denne Familie, kom jeg ogsaa dagligen sammen med Frøken E.

Stjont selv Katholik havde dog Frøken E. været i megen Berørelse med Protestanter, hendes Fader var nemlig Lutheraner, men Moderen Katholik; Sønerne vare derfor blevne opdragne i den luther-ske og Døtrene i den katholske Religion. „Egt aldrig en af en anden Betsjendelse, Sofie“, havde hendes Fader ofte sagt til hende; „thi deraf flyder ingen Lykke“.

At et Portræt, taget et Par Aar tidligere, kunde vi se, at hun maatte have været overordentlig vakker; dertil var hun kvik og livlig og begavet med et ganske ualmindeligt Talent for Musik, at hun derfor maatte være blevet meget afgjort, syntes saare naturligt. Hun var ogsaa tidlig blevet forlovet med en ung Mand i en langt høiere Stilling end hun selv. Hans Familie havde naturligvis modsat sig Forbindelsen, men han havde ikke villet give Slip paa hende.

„Jeg havde imidlertid en Veninde“, fortalte hun, „og hun blev mig en fast Veninde. Hun søgte paa mange Maader at nedsette mig i hans Dine, og tilsidst kom det dertil, at jeg maatte have Forbindelsen.“

Herover sørgede hun imidlertid saa, at hun fik Læring. Deres Huslæge vilde gjerne have hende til Syden, men dertil havde hun ikke Leilighed. En Dag kom han imidlertid ind med en Avis i Haanden og viste et Advertisement

fra en Institutbestyrerinde i Porto, der ønskede en tydsk Lærerinde, og nu anbefalede han hende at melde sig til denne Post. Sagen blev snart ordnet, og da hun i sin nye Lærerinde havde en ung vacker og talentfuld Dame, vilde hun ogsaa brilliere med hende. Snart blev ogsaa hendes musikaliske Talent bemærket, og der fulgte Indbydelse paa Indbydelse, dette kunde jo ikke andet end smigre en ung Piges Forsængelighed, thi baade hun og Institutbestyrerinden bleve indførte i de fornemste Kredse; da hun imidlertid mærkede, at hendes Helbred ikke taalte den megen Selfabelighed, søgte hun at trække sig tilbage, men det blev hende ikke tilladt. Istedetfor at komme sig i det mildere Klimat, forværedes derfor hendes Tilstand, indtil det kom dertil, at hun i den rige tydske Dames Selskab søgte til Madeira.

Bed den megen Modgang og Sorg var der kommet noget bittert over hende, og hun havde vanskeligt for at forstaa, at nogen kunde mene det godt med hende. Det gjorde mig ofte ondt at se den lidne Taknemmelighed, hun lagde for Dagen ligeoverfor K.S.; men en Ytring, som hun engang lod falde, viste mig, at hendes katholske Ansuelser heller ikke i denne Henseende vare uden Indflydelse, de bragte hende til at se mange Ting i et andet Lys; saaledes sagde hun en Dag: „Hvad Fru K. gjør mod mig, gjør hun ikke af Kjærlighed eller for min Skyld, men kun for at behage Gud.“

Det kunde ikke undgaaes, at Samtalen ogsaa i Frøken E.s Nærverelse let kom ind paa alvorlige Ting; i Begyndelsen kunne hun undertiden selv tage Del deri, og vi vogtede os da for at komme ind paa Differentserne; men lidt efter lidt trak hun sig mere tilbage; det var, som om hun frøgte sig for, at vi skulde lede hende ind paa Afveie.

„Jeg ved, at De gierne vilde gjøre mig til en Protestant“, sagde hun engang. „Nei, jeg ønsker kun, at vi begge maatte være sande Kristne“, svarede jeg.

Hun ønskede meget at gaa tilaltes, men var ikke tilstrækkelig hjemme i det portugisiske Sprog til at kunne skrifte for en af Stedets Præster. En Dag fik vi imidlertid høre, at en østerrigsk Prindsesse var ankommen til Den og havde sin Skriftefader med; gennem vore Venner Konsul Selbyses fik vi rettet en Anmodning til denne om at betjene sin høje Landsmandinde, hvortil han ogsaa strax var villig, og han lovede at modtage hende i den nærmeste Kirke.

Dagen før Skriftemaalet var Frøken E. meget urolig. „De kan tro, det er en vanskelig Ting for mig at skulle skrifte, nu jeg ikke har gjort det paa et helt Aar“, sagde hun. „De skal da vel kun skrifte Deres Synd i Almindelighed og bekjende, hvilke syndige Tilbøieligheder ere de mest fremherskende hos Dem?“ spurgte jeg. „Nei langt fra, jeg skal opregne de enkelte Synder“, svarede hun, og saavidt muligt fortælle de nærmere Omstændigheder, og det er vanskeligt at mindes for et helt Aar“. „Ja vanskeligt, det maa da være umuligt“, mente jeg; jeg vilde ikke kunne opnævne mine Synder for en eneste Dag, end sige et Aar.“ „D, vi ere underviste deri, fra vi ere smaa“, svarede hun, „vi inddele Synden i Dødsynder, store Synder og smaa Synder.“ At gennemføre en saadan Inddeling vil vist forekomme en protestantisk Samvittighed som en Umulighed, og at det trods al Veiledning ogsaa faldt vanskeligt for Frøken E., var tydelig nok; urolig gik hun ud og ind. En Stund sad hun inde hos Fru K. og mig og kunde da være næsten overgivet munter, næste Dieblit sad hun atter inde paa sit Værelse med sin Rosenfrans og

Bønnebog, og saaledes veylede hun. Natten var nok ligesaa urolig som Dagen, og da Morgenens kom, sølte hun sig for svag til at gaa hen i Kirken, og der blev derfor intet af Skriftemaalet dengang.

Der var mange Dødsfald blandt Tydsterne denne Vinter, og med Frøken E. gik det stadig nedad. „Maa de da alle bort!“ udbød hun en Dag ved et nyt Dødsbudskab, „hvem skal nu være den næste?“ Hun forstod vist, at Turen snart vilde komme til hende, thi en Stund efter sagde hun: „Vil De love mig at luffe mine Dine, flette mit Haar og iføre mig min Vigdragt, ifald ogsaa jeg snart kaldes bort; jeg vilde saa nødig, at fremmede Hænder skulde gjøre dette“. Jeg gav villig dette Løfte, og et Par Maanedger efter havde jeg ogsaa indfriet det.

Efter som hun sølte sig daarligere, begyndte hun at længes hjem; hun vilde saa gjerne faa dø i sit Hjem. Og vi lagde da mange Planer sammen, som f. Ex. at stille en Anmodning til den østerrigste Prindsesse om at give en syg Landsmandinde en liden Plads paa sit Skib, eller ogsaa ved Sammenstud af Landsmænd at sætte hende istand til Hjemreise. Men der blev snart sat en Stopper for alle Planer.

En Morgen, da jeg som sædvanlig kom over til K.S., blev jeg modtaget med den Underretning, at Frøken E. havde været meget syg om Natten; Fru K. havde vaaget hos hende. Hun havde haart heftig Blodspytning, og en Stund havde de troet, at Døden var nær. Nu var Anfaldet over, men hun var meget svag.

Hvor vare vi ikke bekymrede for hendes Sjælsstilstand, og hvor vanskelig var det ikke at tale med hende! Søgte jeg at bringe Samtalen ind paa alvorlige Ting, trak hun sig sthy tilbage og luffede sig lig en Snegl ind i sit Hus;

ogsaa mine Læber bleve da som forseglede. Saa greb jeg til Læsning: „Vil De ikke læse i mine Bøger?“ bad hun, jo det vilde jeg gjerne gjøre. Jeg tænkte mig selv i hendes Sted, dødsfryg blandt Menneker af en anden Troesbekjendelse, og selv ude af Stand til at læse, hvor tungt, om da ingen vilde læse af mine Bøger. Saa tog jeg hendes lille Bønnebog og læste Bonnerne for Syge, men hvad maatte jeg ikke her læse! Forst en liden Betragtning, hvori det hed, at Sygdom, som sendt af Gud og sendt i Kjærlighed, var i sig selv et Tegn paa, at han elskede os; naar da dette Bevis paa hans Kjærlighed vederfores os, saa skulde vi ogsaa være visse paa, at vi vare hans Børn. Saaledes gjordes Sjælen sikker ved det, som jo er en Følge af Synden og burde bringe til Synderkjendelse. Derefter fulgte en Bøn til Gud, men midt i Bønnen kom Paakaldelse af St. Josef og Begjæring om hans Hjælp til at lindre Smerterne. Med stor Uro og Frygt læste jeg dette. Gjorde jeg Net i at læse saadant? Og paa den anden Side var det Net at negte at læse af hendes egne Bøger? Selv var hun ogsaa urolig; og naar jeg kom til saadanne, mere afvigende Udtalelser, reiste hun sig ivrig i Sengen og vilde forklare mig, hvad derved mentes; men baade var hun altfor svag, og dertil sølte jeg mig aldeles usikkert til at kunne indlade mig i nogen saadan Samtale med hende.

Fuld af Uro og Beshyring gik jeg hjem. Hvor trængte jeg ikke nu Raad og Veiledning, men hvem skulde jeg henvende mig til? Da meldtes i det samme den engelske Præst, og glad ilede jeg ned for hos ham, den Reformerte, at søge Raad og Veiledning om, hvorledes jeg skulde omgaaes med en Katholik. Da jeg forklarede ham, hvad jeg havde læst, sagde han: Nei saadant maa De ikke

Læse, tag De Bibelen, den vover ikke en Katholik ligefrem at afvise, læs af Johannes Ev. fra det 14de Kap." Ja, dette var et godt Raad, det forstod jeg, i Bibelen turde vi alle mødes, og saa længe vi kun kan mødes her, saa har vi et kraftigt Foreningspunkt. Med freidigt Sind vendte jeg om Eftermiddagen tilbage til vor Syge, og jeg havde den Glæde, at hun ofte under Læsningen udbrod: „Alt hvor sjønt, hvor herligt!"

Da det nu var øiensynligt, at Frøken E. hurtig nærmede sig Døden, vilde vi ikke opsætte med at hente til hende den tydste katholske Præst, der fremdeles opholdt sig paa Den. Der blev sendt Bud til ham, og han indfandt sig strax samme Dag. Han var længe inde hos den Syge, og hun afslagde sit Skriftemaal for ham. Da han var gaaet, gif jeg derind; hun var saa glad og fornøiet, det havde været saa godt at saa tale med ham; han vilde ikke, at hun skulde opsætte nogen Stund med at nyde Sakramentet, men modtage det allerede samme Aften. Selv kunde han imidlertid ikke meddele hende det paa det fremmede Sted, men han vilde gaa ned og tale med Menighedens Præst. Han havde sagt til hende, fortalte hun senere, at nu var hendes Sygdom Bod nok for Synden, men blev hun friif igjen, maatte hun sone sin Synd med at gaa to Gange om Ugen i Kirke. At hvaane Gudstjenesten skulde altjaa ikke være for hende en Raade, hun skulde ikke i Kirken være den modtagende, men ved sin Kirkegang give Gud et Bederlag for sin Synd. Vi bleve saa hjertelig bedrøvede, da vi hørte, at dette var den Veiledning til Fred, som den Døende havde faaet.

Kort efter kom den tydste Præst tilbage ifølge med den portugisiske; de kunde forøvrigt ikke forstaa hinanden, og F. maatte derfor være Tolk. Sjønt

det allerede var sent paa Aftenen, haabede de dog endnu at faa alt ordnet, saa at Sakramentet kunde blive meddelt hende samme Aften. Vi gif nu ind og søgte at ordne alt inde hos Frøken E. saa høitideligt, vi formaade; paa et lidet Bord blev sat et Kruisfix og hendes lille Skytengel, Rosenkrandsen maatte jeg række hende i Haanden. Hun bad mig nu passe paa, naar Kirkeklokkerne begyndte at ringe, thi hun vilde saa gjerne høre dem. Der ringedes nemlig med Kirkeklokkerne, saalænge Præsten var ude med Monstrantsen. Da hun hørte Klokkerne, udbrod hun glad: „Nu kommer Herren til mig, jeg kan ikke komme til ham!" Lidt efter sagde hun: „Alt min Moder skulde vide, at Dødsfloksen nu ringer for mig." Det var noget saa usigelig vemodig at tænke paa, hvor forladt hun nu var i denne Alvorsstund; vi, som ellers altid vare om hende, kunde ikke være inde ved denne høitidelige Handling, da vi jo ikke kunde deltage i Ceremonierne.

Fru K. og jeg gif ud i Gangen for at modtage Præsten; Tjenerne stode med Lygter, to nede ved Haveporten og to ved Indgangen. Hvor forundrede bleve vi ikke, da vi fik se et helt langt Fakkeltog bevæge sig langsomt op gennem Haven. Tjenerne nede ved Porten knælede, medens Toget passerede, ligeledes de oppe ved Indgangen; der sagdes, at alle Katholiker knælede paa Gaden, naar de mødte et saadant Tog. Foran gif Bordrengene med Fakler og Røgelsekar derefter kom Præsten med Monstrantsen, over hvilken en Thronhimmel blev baaret, og tilsidst fulgte nogle og tyve unge Mænd i røde Silkefapper og med Fakler i Haanden. Det var baade vakfært og høitideligt i den bældørte Aften at se Fakkelfinnet mellem Havens Træer og Blomster, medens det lysende Tog alvorligt nærmede sig Huset under Kirkeklokkernes Klang.

Da Toget kom forbi os, hilsede vi, men knælede naturligtvis ikke, hvorfor de unge Mænd i Processionen tilfaste os forbausede, ja næsten forfærdede Blikke. Kun nogle faa gif med Præsten ind til den Syge; de øvrige knælede i den aabne Dør og i Sidedørelset. Vi stode faa langt tilbage, at jeg ikke tydeligt kunde se, hvorledes Ceremonien udførtes. Som jo altid Tilfældet er hos Katholikerne, fik hun kun Brød og bagefter ræstes hende et Glas indviet Vand. Umiddelbart efter Sakramentet modtog hun ogsaa den sidste Olie. Da alt var over, gif jeg ind til hende; hun var da straalende lykkelig og forsikrede, at det var den høitideligste Stund i hendes Liv.

Prindsessens Skriftefader kom nu daglig til Frøken E. men vi mærkede snart, at han maatte have advaret hende for os, thi hun blev atter mere indesluttet og ønskede helst at høre læst af sine katolske Bøger, ja hun syntes at være ganske urolig, naar jeg atter tog Bibelen. En Dag var jeg uforsigtig nok til at lade denne ligge igjen i hendes Børrelse, da Præsten som sædvanlig besøgte hende, og da jeg saa senere atter vilde læse for hende i den, sagde hun, at han havde forbudt det. „Det kan da ikke være muligt, han vil da vel ikke negte en Døende Guds eget Ord?“ „Nei, vi faa nok Lov at læse i Bibelen, men da maa vi have Kirkens egen Fortolkning til den, uden den tør vi ikke læse i den. Men her har han laant mig en Bog, vil De ikke læse i den?“ Jeg tog den og begyndte, men lagde den snart bort; der var ikke et eneste Ord, som passede for en Syg eller Døende; det var ikke engang kristelige Betragtninger, men blot og bar Morallære, som maatte kunde give gavnlige Vink for den, der skulde gaa ud i Livet, men som ikke havde det Mindste for den, der skulde forlade det.

Dette sagde jeg hende ogsaa, og bad hende bede sin Præst om en Bibel med Fortolkning. Jeg kunde neppe tro, hvad jeg her havde seet med mine egne Øine, at en blandt de mest oplyste katolske Præster — thi det maatte jeg jo antage Prindsessens Skriftefader for at være — virkelig negtede en Døende Guds Ord. En Bibel med Fortolkning kom naturligtvis aldrig, og jeg vilde være kommet i stor Forlegenhed med Hensyn til Valget af Læsning; men hun laa fra nu af som oftest i en Døs, og naar hun havde faa meget Kræfter, at hun ønskede og taalte Læsning, tog jeg ialmindeligst nogle smaa Bønnesuk for Syge og Døende af en lutherisk Bog, som K. S. havde, og hun spurgte ikke nu mere efter, hvad jeg læste.

En Dag meldte Kanonikud nede fra Soen, at det engelske Postdampskib ankom. Det var altid en gladelig Lyd for alle de Fremmede, og hvor vare vi ikke forventningsfulde, indtil Posten blev uddelt. Og saa Frøken E. hørte Skuddet og laa nu i urolig Spænding. I flere Maaneder havde hun intet hørt fra sine Nære, nu maatte der dog komme Brev; men Staffel! ogsaa denne Gang blev hun stuppet, medens alle vi andre bleve glædede med Breve. Da sædte hun bitre Taarer, og endelig aabnede hun hele sit Hjerte for Fru K. Hun fortalte, at hendes Fader havde begaaet en politisk Forbrydelse, hvorfor han var bleven fængslet, og at hendes Brødre strax havde reist til Amerika; siden havde de aldrig ladet høre fra sig, og havde ingen Understøttelse sendt til Moderen. Hendes eneste Haab stod nu til denne Datter, som da ogsaa var den eneste Børne, at hun nemlig med sit musikalske Talent skulde forhjene nok til deres Ophold. Nu laa hun her og kunde intet gjøre for sin Moder, ja frygtede for, at hun manglede det allernødvendigste, og at det var, fordi

hun ikke havde Penge til Porto, at hun ikke havde ladet høre fra sig.

Den varmhjertede Fru K. var strax rede med Trost og Hjælp. „Vær ikke bekymret for dette, Frøken E.“, sagde hun, „fra nu af skal jeg i denne Henseende træde i Deres Sted hos Deres Moder, og saalænge jeg har Midler dertil, sende hende aarlig saa meget, som jeg antager, De vilde kunnet affe af Deres Løn.“ „Er det muligt Fru K. vil De virkelig gjøre dette!“ udbrod hun, idet hun greb Fru K.s Haand og kyssede den, „og jeg som har troet, at De ikke mente mig det godt!“ Fra denne Stund af var hun som et andet Menneske, der som en ganske anden No og Tilfredshed over hende, og hun var nu taknemlig for det mindste.

Jeg sad neop oppe hos Fr. K., da hans Hustru kom og meddelte ham sin Samtale med Frøken E., og hvad hun havde lovet denne; han billigede ganske hendes Handlemaade, og begge glædede sig over, at de havde Midler til saaledes at kunne lette Byrden for Andre. Hvor længe Fru K. kunde holde sit Løfte, ved jeg dog ikke.

Glad og fornøiet modtog Frøken E. Underretningen om, at hun ikke havde mange Dage igjen at leve. O, hvor godt at kunne modtage et saadant Budskab med Glæde! Og dog vilde Frygten aldrig ganske vige fra mig; det saa jo ud, som om det var Befrielsen fra den jordiske Bekymring, der gav hende hin No. Jeg maatte altid henfly til den Tanke, at Gud jo kunde have udrettet saa meget i hendes Indre, som vi ikke saa. Hvor langt lykkeligere at staa ved det Dødsleie, hvor Guds Nærhed og Naades Gjærning tydeligt sees, hvor den Sjælens levende Trang til en Frelser, som trods al Konfessionsforskjel altid maa være Troens Kjendemerke, tydeligt

træder frem; der behøver ingen Frygt at pine! Den Syge havde jo i den senere Tid været meget indesluttet imod os, uden Tvivl advaret af sin Præst, og jeg havde paa min Side hart saa vanskeligt for at tale med hende netop paa Grund heraf. Nu ordnede hun sine Sager, gav enhver af os smaa Erindringer, dikterede et Brev til sine Foreldre og skrev selv med skjælvende Haand en Hilsen, og saaledes ventede hun Stunden, da hun skulde blive kaldt bort. Hun taalte ikke megen Læsning; kun af og til læste jeg ganske korte smaa Bønnesuk for hende. Jeg kunde ikke mærke nogen som helst Frygt for Døden hos hende: „Herren har vist saa usigelig megen Naade imod mig, han vil nok ogsaa forbarme sig over mig nu“, sagde hun.

En Morgen kom jeg som sædvanlig over til K.s for at høre til vor Syge og gif da lige ind til hende. Hun sad opreist i Sengen, næsten grædende, fordi Pigen var gaaet fra hende; hun var aldeles gennemvaad af Sved, ganske som om hun var steget op af et Bad, uagtet hendes Mattoi for et Par Timer siden var blevet byttet. Jeg gif da op til Fru K., vi fandt frem tørre Klæder og fulgtes saa derind for at hjælpe hende. Men medens vi vare beskæftigede hermed, raabte hun pludselig med en Stemme og et Blik, som jeg aldrig vil kunne glemme: „Fru K. jeg maa bort, jeg maa bort! Jeg ved det, jeg dør!“ „O nei, De dør ikke endnu“. svarede Fru K. Vi kunde ikke tænke, at det virkelig var Døden, som kom paa denne Maade, vi forstode ikke, at den forfærdelige Svædning var Døds-sveden; men et Dieblif efter hørte vi Rallen i Halsen, og da vidste vi, at hun havde Ret, og vi lagde hende stille ned paa Puden. „O, Fru K. hold mit Hoved“, bad hun, hvilket da ogsaa denne gjorde, i det hun badede hendes Pande.

„Jeg takker Dem Fru K. — jeg takker Alle — hijs Alle! — Herre vær barmhjertig! — Herre kom og hent mig! Saaledes laa hun og bad, og vi bade med, ja raabte til Herren, at han maatte være tilstede ved dette Dødsleie. „Nu kommer Jesus og henter Dem“, sagde Fru K. „Ja nu vil jeg snart være i Himmelen“, sagde hun. Engang saa hun saa alvorligt og indtrængende paa os og spurgte: „Bede I ogsaa for mig?“ „Ja vi bede Begge“, svarede Fru K. Hendes Stemme blev nu mere svag og hoivstende, medens hun fremdeles vedblev at bede. Jeg hørte ikke, at hun en eneste Gang nævnte Jomfru Maria eller Helgenerne, men heller ikke, at hun paa kaldte Frelseren. Ingen af os havde nogenstunde været tilstede hos en Døende i selve Dødsstunden; det gjorde et saa stærkt Indtryk paa Fru K., at hun var nær ved at besvime og maatte gaa ud. Jeg indtog hendes Plads og var nu alene med den Døende; hun talte ikke mere, men aandede besværligt; tilsidst tre lange Aandedræt — og saa havde Anden forladt Støvhytten og spunget sig op — jeg haabede til Herren, hvem hun paa kaldte, om end mit Haab var blandet med Frygt. Fru K. derimod var fuldt forvisset om, at hun var salig hensovet. Da hun kom ind og saa, at alt var over, faldt hun paa Kne og takkede og prisede Gud, fordi hun havde udstridt, og Sjælen nu var frelst og salig.

Jeg havde ikke kunnet tænke mig, at Døden kunde komme saa let; der var intet forførdeligt ved dette Dødsleie, alt var saa stille og roligt, og det Hele varede neppe mere end et Kvartér. Et Lig kan ikke ligge længe i Syden; inden 39 Timer maatte det være begravet. Fru K.s Bæsevarelse blev nu ordnet som et lidet Kapel; i en Nische sattes et

Bord, dækket med Hvidt, og her brændte en Lampe, som strax blev sendt op fra Kirken; den maatte brænde stadig over Liget og ikke slukkes; ligeledes brændte indviede Lys i høie Stager, som tilligemed et Glas indviet Vand ogsaa blev sendt op fra Kirken. Overalt i det lille Værelse blev pyntet med Blomster, og her laa nu Frøken E. smykket som Brud; vi haabede jo, at hun var en Kristi Brud. Der var saa hoitideligt og festligt derinde og saa godt at være, at jeg næsten stadig opholdt mig her; men allerede næste Dags Eftermiddag bares hun bort. Ligkisterne, som brugtes dernede, lignede ikke dem herhjemme; de vare dannede som et Strin, afpassede efter Legemet, udvendig klædt med sort og indvendig med hvidt Tai. Selve Kisten blev ikke pyntet med Blomster, kun et sort Klæde bredtes over den. Beiret tillod os ikke, som vi havde tænkt, at følge hende til hendes sidste Hvilested, af samme Grund mødte ingen af hendes Landsmænd til Begravelsen; kun vor gamle snille Baron vovede sig ud tilligemed et Par andre Herrer. Det Hele gik med Hurtighed og Skyndsomhed uden nogen Slags Ceremonier eller Hoitidelighed.

Den ene Dag død, den næste begravet, — en uhyggelig Jlfærdighed — og man kan ikke undres over det mismodige Tillæg, man ofte hørte tilføjet: den tredie Dag glemte. For de mange Sygges Vedkommende, som jo her vare omgivne af lutter Fremmede, var det desværre som oftest altfor sandt.

Nogle Dage efter Frøken E.s Død kom de længe ventede Breve, der bekræftede hendes Frygt, at det var, fordi Moderen ikke kunde betale Brevporto, at hun ikke havde skrevet. Faderen var kommet ud af Fængslet, men maatte opholde sig skiftevis hos sine Venner; den næstældste Datter, nu omkring 16 Aar

underholdt sig og sin Moder ved Søm. Den yngste, 12—13 Aar gammel, var kommet i et Kloster, hvor hun var Alles Skovist og havde det slemt. Vi syntes næsten, det var godt, at Frøken E. var bleven sparet for disse nedslaaende Efterretninger. K.s betalte alle Omkostninger ved hendes Sygdom og Begravelse, men til Medicin og Læge bragte Præsten en Dag en anonym Gave, som vi antog var fra Prindsessen.

Et lidet Sammenstud blev gjort og sendt med hendes Lvi til Moderen; og vi, som havde staaet hende nærmest, skrev naturligvis og gav en nysigtig Beretning om alt. Senere kom Svar fra Moderen; hun var saa taknemlig for alt, hvad der var bleven gjort for hendes Datter, at hun herester, gjaldt hun, vilde betragte os som sine bedste jordiske Venner, hvem hun daglig vilde erindre i sine Bønner.

Det blev saa forunderlig tomt efter Frøken E.s Bortgang, alt havde jo i den senere Tid dreiet sig om hende. Men en anden Ting opfyldte kort efter mine Tanker, nemlig den glædelige Udsigt til snart at kunne reise hjem. Den blotte Tanke herpaa kunde bringe Hjertet til at hoppe i Brystet; thi hvor interessant og lærerigt Opholdet her end i mange Henseender havde været, hvor meget jeg end havde at være taknemlig for, saa — Hjemmet, Hjemmet!

Glad gik jeg derfor i Begyndelsen af Mai ombord paa et Paketskib for at drage hjem. Dog var det vemodigt at tage Afsted med Mrs. og Miss G. Denne havde hele Vinteren været meget syg og tog ihnlig af. Til Afsted læste hun mig det 4de Kapitel af Brevet til Philippenferne, et Par Maaneder efter var hun selv indgaaet til den evige Glæde.

Tungt var det ogsaa at sige mine kjære Venner K.s Farvel, dog troede jeg ikke

dengang, at det var for bestandig. Lægerne paa Madeira mente nemlig, at det var absolut nødvendigt for mig at tilbringe nok en Vinter paa Den. Lægerne herhjemme vare imidlertid ikke af den Mening, og jeg blev sparet for en anden Tur til Madeira. Skjønt ogsaa denne Gang med Seilskib gik dog Rejsen ganske anderledes hurtig; det var næsten, som om Skibet forstod, at det havde Passagerer ombord, der med Længsel ilede til sine Hjem; thi allerede efter 14 Dages Forløb seilede vi ind i Southamptons Havn. Længe inden vi naaede ind, saa vi en uhyre Koloske rage høit over alle de øvrige Skibe, det var en Rjempeffibet „Great Eastern“; det var en hel Reise at seile forbi det; smukt var det ikke, dertil var det altfor uformeligt, og naturligvis fandtes der ikke Mafser, som kunde passe til et saa stort Skrog. Senere reiste vi med et lidet Dampskib ud for at bese det, og Dampskibet laa som en bitte liden Baad ved Siden af det uhyre Skib; ad en lang Trappe steg vi op, men kom derved kun paa tredie Dæk, to høie Trapper førte os op paa Skibets øverste Dæk. I to Timer vandrede vi omkring og besaa os; der var smaa Familiebekvemmeligheder, Restaurationer m. m. Vi kom imidlertid langt fra over det hele, dertil behøvedes meget mere end to Timer.

Tre Uger efter vor Afreise fra Madeira seilede vi ind i Kristianiafjorden, og skjønt det første Øjeblik, jeg atter så af Norge, var vor Skjærgaard med dens nøgne Klipper, saa vakte det alligevel indvirkelig Glæde og Bevægelse; det var dog, Norge, mit kjære Fødeland, det Land, hvis Varn jeg var, og da var det hjært i hvilken som helst Skikkelse. Noget Timer senere og jeg var atter i mine Kjæres Arreds og kunde samme Dag i Guds Hus og sammen med Mine takke Herren for al hans Naade og Misfandhed.

Hermed ere da mine Optegnelser fra Madeira sluttede, kun maa jeg endnu tilføie lidt om mine Venner &c. Da Høsten kom, vendte de atter tilbage til Madeira, og da Hr. K.s Helbred var blevet betydeligt forværret, vare de glade ved at naa hid igjen, „thi intetsteds er er der saa godt for Syge, som her“, skrev Fru K. De leiede sin gamle Quinta og indbød mig at komme og bo hos dem, thi det blev min visse Død at blive hjemme i Norge. I Vinterens Løb forværredes K.s Helbred, og da Sommeren atter kom, kunde de ikke tænke paa at forlade Den. Det var tungt for Fru K. at opfylde hans sidste Ønske, at føre ham til et temmelig affides Sted paa Landet, thi hun forstod, at han ikke havde længe igjen at leve. Ankommen derud sagde han til hende den følgende Morgen; „Her maa vi skilles, kjære Hustru, jeg er kommet hid for at dø.“ Han tilbragte nu de tolv Dage, han endnu levede, i stadig Bon. Til sidst en Dag sølte han sig for træet til at staa op; om Eftermiddagen bad han sin Hustru at læse, hvad der passede for en Døende; da hun havde læst en Del, valgte hun til sidst Joh. 17de Kap.; og ved at høre Herrens Afstedords foldede den Syge sine Hænder og prisede Gud med høi Røst, fordi han ogsaa havde bedet for ham, og hans Ansigt straalede af Glæde. Saa talte han hende for alt, hvad hun havde gjort for ham. „Nu er jeg træt“, sagde han tilslut, „Godnat, kjære Hustru, gaa nu tilsængs, men staa op imorgen

Kl. 4 og gaa til Funchal!“ Han kuffede Zinene og lagde sig til Hvile; de saa flere Gange ind til ham, men gif roligt tilbage, da han sov saa godt. „Kl. 4 var jeg færdig til at stige tilhøst, men det gjorde mig ondt at vække ham, som sov saa godt. Rosa (Pigen) var imidlertid dristigere, hun lagde sin Haand paa hans Pande; den var kold. Hun kom til mig, hvid som et Lagen, og stammede: „Senhora“. Da vidste jeg Grunden, hvorfor jeg skulde til Byn. Jeg ventede til Eftermiddagen Kl. 4, da gif jeg den sidste Vandring med ham.“

Fru K. vendte nu tilbage til Petersburg; men af de mange Breve, vi skrev til hinanden, kom de fleste ikke frem; kun et af Fru K.s Breve naaede mig, og det var 8 Maanedes gammelt. Deri fortæller hun, at der i Hjemmet mødte hende mange Vanskeligheder. Hendes Kompagnon i Forretningen bedrog hende; Pleiebørnene forenede sig med ham og gjorde hende Livet bittert. Sin bedste Trost fandt hun i Kirken, did vandrede hun ofte.

I flere Aar hørte jeg intet fra hende; da reiste en Bekjendt af mig til Petersburg, og han lovede at opsøge hende. Efter adskillig Søgning fandt han hende; da boede hun alene og var meget syg. Hun sendte mig en kjærlig Hilsen og det Budskab, at hun efter al Sandsynlighed ikke havde længe igjen at leve. Det er den sidste Underretning, jeg har om hende; sandsynligvis er hun nu for mange Aar siden vandret bort.

Menippus.

Et Billede fra Pompejis sidste Dage.

(Efter „Læsning for Folket“).

Blandt dem der ved Jerusalems Erobring Aar 70 efter Kristi Fødsel blev bortførte som Fanger, var ogsaa Menippus, en Jøde fra Cyrene, der kort før Beleiringen var kommen til Jerusalem med sine Forældre og var forbleven der. Han havde faaet Adgang til en kristelig Familie og havde snart overbevist sig om, at Jesus var Messias. Da de flygtede fra Jerusalem til Pella, drog han med dem, men blev derpaa, da han hørte om den skrækelige Tilstand i Jerusalem, meget bekymret for sine Forældres Skjæbne, der var bleven tilbage i Staden. Netop paa den Tid, da Jerusalem faldt, havde han ikke længer kunnet modstaa sin barnlige Trang, men begivet sig til Staden for at se, om han ikke kunde erfare Noget om dem. Han saa fra Oliebjerget paa, hvorledes den sidste Kamp mellem Romerne og Jøderne blev udhæmpet med den største Forbitrelse, og hvorledes den fiendtlige Hær endelig seierriig trængte ind i den erobrede Stad. Da var Menippus ubesindig nok til gennem de aabnede Porte at ile ind i Staden for at opsøge sine Forældre, og saa rammede ogsaa ham de endnu i Live værende Judoaaneres Skjæbne: han blev tagen til Fange. En romersk Hovedsmand, Rajus Dexter, fik ham til Forværing af Titus og tog ham med sig til Italien som sin Tjener. Hvor mange har ikke længtes efter et Besøg til det deilige Land, hvor Citronerne og Drangerne blomstrer; men en saadan Reise, som Menippus maatte gjøre, vilde han dog ikke onske sig!

Hovedsmanden Rajus Dexter var ved Jerusalems Beleiring bleven rammet af

et Rastespyd i den venstre Fod, og skønt han blev lykkelig helbredet, blev dog Venet stivt, og han saaledes udnygtig til Tjenessten. Han trak sig tilbage til sin Fædrestad Pompeji i det sydlige Italien i Nærheden af det nuværende Neapel, og da han ikke havde nogen Formue, var han glad over at erholde en liden Ansættelse, med hvilken var forbunden fri Bolig. Han havde Opfugt over Porten til Herkulanum og over de nærmeste Fæstningsvolde, op paa hvilke førte en bred Stentrappe, som han tre Gange daglig besteg, ved Siden af hans Bolig. Hans Hus var en liden, men bekvem Bolig, der hvede Rum nok for en enkelt Person. Husdøren førte ud til en bred Gang og denne igjen ud til Forstuen. I denne gik der en Trappe op til det øverste Stokværk, som imidlertid kun bestod af et Galleri netop ovenover Gangen og en liden Stue, der ellers tjente som Sovestue for Husets Herre, eller som nu blev benyttet som Gæsteværelse, naar Rajus engang imellem modtog Besøg af en gammel Krigskammerat; selv sov han nedenunder, da det var ham besværligt at stige op ad Trappen.

Til Høire for Trappen var nedenunder et Slags Fremspring eller Udbygning med et liden Værelse, i hvilket Menippus sov. Til Venstre kom man ind i det store Kammer, som om Vinterten blev benyttet til Spisestue, og til dette stødte et liden Værelse, hvori Husguderne befandt sig tilligemed et liden Alter og som kaldtes Lararium. Dertil kom man igjen til Venstre ind Gaarden eller Haven, som indtog den

øvrige Del af Huset. I denne stod et Stenbord, hvor man spiste om Sommeren, og over hvilket var spændt Teltbug til Beskyttelse mod Solstraalerne.

Her havde altsaa Menippus fundet sit nye Hjem, og jeg behøver vel ikke at sige Eder, at han behøvede nogen Tid for at vænne sig til den Tanke, at han nu var Slave og maatte tjene en hedensk Herre. Det var ingen ringe Opgave at blive skilt fra Samfundet med de Kristne, blandt hvilke han havde fundet sig saa vel, og at skulle bo i en By, i hvilken han ikke turde haabe at finde en Troesfælle, og hvor ikke blot den forfængelige Afgudsdyrkelse herskede, men ogsaa en forfintet Nydelseshge med alle dermed forbundne Synder og Laster. Thi hvad det Første angaar, saa har man vistnok i det saakaldte „Pansas Hus“ fundet udhugget et Kors; men da man ved siden af dette træffer Billeder af det raaeste Hedenstak, saa bliver det meget tvivlsomt, om Korset kan betragtes som Bevis for, at Husets Beboere har bekendt sig til Kristendommen. Luxus'en hos de daværende Beboere af Pompeji fremgaar blandt Andet ogsaa af Udbildningen af et Gæstebud, hvilken man har fra hin Tid, og som jeg nu i Korthed vil beskrive for Eder. I Midten staar et stort Fæd med fire Paaflugle, som med sine pragtfuldt glinsende Halsrøder er et glimrende Skue. Rundt omkring ligger store Krebse, af hvilke den ene holder et blaat Egg mellem sine Klør, den anden en Østers, den tredje en fyldt Kotte, den fjerde en Kurv, fuld af stegte Græshopper. I de fire Hjørner staar Fæde med Fisk, imellem disse stegte Agerhøns, Harer, Ekorn osv. af hvilke enhver holder Hovedet mellem Forbenene! Fædene er pyntede omkring med et Slags Medisterpølser. Herpaa kommer en Række Talerkener med Ferskener, smaa Meloner og Kirsebær, og

derpaa Grøntsager af forskjellige Slags. Hvad derimod den øvrige Syndtjeneste angaar, saa giver de forhaandenstående Malerier tilstrækkeligt Vidnesbyrd om det hødelige Sind, som dengang herskede i Pompeji. Hvad der gik i Svang i det fordærvede Rom, det fandtes ogsaa i Pompeji, kun i mindre Maalestok, fordi det var en liden By. At en saadan skrækkelig Straffedom kom over den beviser vistnok ikke, at den var mere fordærvet end andre Byer, men dog, at Antallet af de Retfærdige har været meget lidet.

Naar man er vant til altid at have erfarne og trofaste Venner at ty til om Raad og Veiledning, saa føler man sig dobbelt ene og forladt, naar man stilles alene i Livet. Dette er saa meget mere Tilfælde med en Kristen, som ønsker i Alt at gjøre Herrens Villie, men ofte mangler Klarhed angaaende denne. Saaledes var det ogsaa med Menippus. Han havde i Jerusalem sluttet sig saa inderlig og fortrolig til Jesu gamle og prøvede Disciple og Apostler, i alt holdt sig kun til deres Raad og saa lidet vænnet sig til at fatte og udføre selvstændige Beslutninger — den eneste Gang, han fulgte sin egen Villie for at se til sine Forældre, var det lobet saa uheldigt af —, at han nu solte sig som en Stibbrudde, der har mistet alle sine Rejsefæller og i det fremmede Land, hvor Stormen havde kastet ham hen, hventen ved Bei eller Sti og ikke fortaar Folkenes Sprog. Det sidste var bogstavelig Tilfældet med ham; thi han talte vistnok lydende Græsk, men Romersk var ham ganske fremmed. Ikke engang Guds Ord, som hjælper ud af saa mange Forlegenheder, havde han hos sig; thi dengang havde man det ikke saa bekendt som nu, da man kan gaa ind i den første den bedste Boglade og købe en Kommeudgave af det Nye Testamente

for nogle Skilling eller en hel Bibel for mindre end en Daler. Saaledes var han henvist udelukkende til, hvad han havde bevaret i Huskommelsen og gjort til sin uadstillelige Eiendom. Men saa eiede han Noget, der gav ham Erstatning: Erindringen om Frelseren og hans Undere ligesom om Apostlernes Undere var endnu levende og frisk; her og der skede endnu Undere, og Troen var ganske anderledes kraftig end i vor kolde, troesfattige Tid. Menippus var en tro og flittig Beder, og derfor turde han ikke forsage. Hans Herre var en Hedning og paa sin Vis en from Mand. I det mindste gif han hver Dag ind i sin Helligdom i Huset. Derhos var han tolerant (taalsom) nok til ikke at lægge nogen Hindring i Veien for sin Slave, der aabent havde tilstaaet for ham, at han var en Kristen. Biskop havde han heller ingen Grund dertil; thi dennes hele Gudstjeneste bestod deri, at han Morgen og Aften boiede Kne i sit lille Kammer for Himmels Konge. Men om der ogsaa havde været Anledning for Menippus til at besøge en Forsamling af Troende og at opbygges i Fællesskab med dem, saa vilde vel Hovedsmanden have været godmodig nok til ikke at hindre ham deri; thi sine Pligter opfyldte den kristne Slave til sin Herres fulde Tilfredshed. Men var Herren tolerant, saa kunde dog Slaven ikke være det. Han havde i den kristne Sandhed og i sin Frelser fundet en saadan Skat, at han ikke kunde bringe det over sit Hjerte at forholde den for den, med hvem Guds Styrelse havde bragt ham i et saa nært Forhold; desuden vidste han, at Kristi Evangelium var bestemt til at komme til alle Lande og bringe alle Nationer under den Korsfæstedes Herredømme. Da han nu vidste, at han var den første Jesu Discipel, der var kom-

men til Pompeji, saa holdt han det for sin Pligt at prædike Jesus som Verdens Herre for dem, hvem hans Krost kunde naa, om han end ikke agtede sig værdig at være en saa stor Konges Herold. Men han ventede paa passende Leilighed, og imidlertid søgte han at styrke sig i Bøn om Visdom og Standhaftighed. Denne Bøn var heller ikke forgjæves. Hans Sørgmodighed astog Dag for Dag; han blev stedse gladere og frimodigere i Troen. En Dag, som han saaledes traadte glad ind i Bærelset, spurgte Hovedsmanden ham: „Sig mig dog, Menippus, hvorfor er du saa glad tilmode, da du dog har mistet saa meget, Forældre og Venner, Hjem og Frihed? du ser jo ud, som om der just var kommet et Bud til dig og hemmelig sagt til dig, at der imorgen vil laande et Skib ved Stranden og føre dig tilbage til dit Fædreland og til dine.“ Den Leilighed til at aflægge et godt Vidnesbyrd kunde Menippus ikke lade gaa ubenyttet. Han fortalte Hovedsmanden, hvad der var Grunden til hans Glæde, at han havde en saa god og naadig Herre i Himmelen, der skjenkede ham i Bønnen Lys og Frimodighed. For Hovedsmanden var dette lutter usforstaaelig Tale, og han forlangte videre Oplysning; thi han havde ellers Intet at gjøre og vilde ogsaa gjerne lære at kjende den Kilde, hvor man kunde hente friskt Mod, da den Omstændighed, at han formedelst sit stive Ben var utjenestdygtig, ofte gjorde ham mismodig og forstemt. Menippus fortalte ham nu Jesu og Apostlernes Historie, de underbare Tildragelser, som var hændt i den første kristne Menighed, og udlagde for ham Veien til Salighed som Paulus og Silas for Fangenogteren i Philippi, vistnok ikke med samme Udfald, Hovedsmanden havde en Mængde Tvivl at fremsøre; men Menippus, der bestandig i sit Hjerte bad til Herren om

Bisdom, og hvem heller ikke Guds Aands Undervisning feilede, blev ham ikke Svar skyldig. Imod de Undere, som Menippus fortalte Hovedsmanden om, havde denne Intet at indvende; saadanne havde jo ogsaa forekommet i de græske og romerske Gunders Historie. Sønnens Menneſtevorden lod han ligeledes staa; thi ogsaa de hedenske Guder sagdes jo at være ofte komne ned til Menneſtene for at blive dem lige. Men at han skulde omvende sig og blive et ganske andet Menneſte, det kunde han ikke begribe, og tilsidst afbrød han Samtalen og sagde som Jelix: „Jeg vil høre mere af dig en anden Gang.“ En Braad blev dog tilbage i hans Hjerte, og saa ubefvem Kristendommens Lære end var han, at han maatte blive et andet Menneſte, saa begyndte han dog den næste Morgen igjen paa Sagen. Menippus saa deri med Rette et Bevis paa, at Gaarsdagens Samtale var gaaet ham til Hjerte, og fortfor nu at sætte ud fra hinanden Jesu og Apostlernes Ord, som Guds Aand bragte ham i Minde, at Frelse var at finde kun i Troen paa den enbaarne Guds Søns Navn, og at alle andre Veie førte til Fordærvelse. Hovedsmanden hørte til med Interesse; hans Indvendinger blev daglig svagere, og endelig nedlod han sig saa dybt, at han forlangte af sin Slave, at han i hans Nærværelse skulde bede til Jesus, for at ogsaa han kunde lære at bede. Menippus gjorde dette med Varme og Fæderlighed og bad i Særdeleshed for sin Herre, at den Hel- ligsaaend vilde opløse ham og gøre ham til et Guds Barn. Men det vilde dog ikke blive noget ret Alvor hos Hovedsmanden. Han hørte gjerne paa, hvad Menippus fortalte ham af det gamle Testamente, om Jesu velsignelsesrige Vandring paa Jorden, om hans Lidelse, Død, Opstandelse og Himmelfart, han

kom ikke mere med nogen Tvivl; han bekjendte sin Overbevisning om, at Jesus var Guds Søn; men da nu hans Slave ogsaa vilde formane ham til at trække sig tilbage fra det Ietsindige Liv i Pompeji og bekjende sin Tro i en gudfrygtig Vandel, mente Kajus, at dette var idetmindste for Diebliffet for meget forlangt af ham. Afgudstjenesten havde han allerede opgivet—men en Afgud skaa- nede han endnu, nemlig sin Bug, og at holde sig borte fra sine Svirebrøders Lyſtige Lag, tyktes ham dog en altfor svær Opgave. Naar han blev buden i et Selskab, saa kunde han ikke modstaa, og sædvanlig kom han da om Aftenen drukken hjem igjen. Den anden Morgen skammede han sig viftnof for sin Slave, hvor lidet denne end tænkte paa at gøre sin Herre Behreidelse; thi Tjenerens Tausshed og den Bedrøvelse, som stod at læse i hans Ansigt, straffede ham meget haardere, end de stærkeste Behreidelse vilde have gjort, og sædvanlig begyndte han da selv at undskyde sig og love Bedring for Fremtiden. Kom saa igjen en af hans Venner og bad ham, havde han dog ikke Kraft til at sige Nei, og sad han først ved Bordet, glemte han sædvanlig alle sine Forsætter.

Indbyggernes i Pompeji var dengang saa usvævende og hengivne til sandfælige Nyheder, at de aldrig lagde nogen Toile paa sig og slog alle Advarſler bort i Vind og Veir. Dog manglede der ikke paa saadanne Advarſler. Ige bag Sphen stod en opragt Guds Pegefing, det ildsprudende Bjerg Vesuv, der fra Tid til anden opjender om Dagen Røgsoiler, om Natten Ildsoiler, som om den var en kjæmpemæssig Skorsten for Underverdenen. Sphen stod paa en Plet Jord, som var dannet som en D af Lava, der her som andre Steder ved Vesuvus Fod synes at have strømmet ud af Jorden;

thi Egnen var fra de ældste Tider af udsat for Indvirkning af den underjordiske Ild. Den besad i sin Velggenhed alle Fortrin, som den fineste Smag kunde ønske sig. Veliggende ved Havet paa en frugtbar Slette, ved Bredden af en seilbar Flod forenede den alle en Handelsstads Bekvemmeligheder med en befæstet By's Sikkerhed og med et usorligneligt Landstabs vidunderlige Skjønhed. Dens Omgivelser lige til Befuvs Hojder var besatte med Landsteder, og hele Kysten lige hen mod Neapel var saa smykket med Haver og Landsbyer, at Strandbredden rundt hele Havbugten saa ud som en eneste By. Dertil kom endnu den uhyre Sammenstrømning af Fremmede, som i den herlige Egn søgte Helbredelse og Bederbøggelse, og som gav Egnen en ny Tilvokst. Men disse Fordele var dyrt kjøbte. En skjult Fiende arbejdede i Stilhed paa Forstyrrelsen af alle disse Skjønheder, en Fiende, som endnu stedse fra Tid til anden hævjer de nye Bosteder, der staar paa Gravene af Oldtidens forlængst forglemte Stæder. I Virkeligheden var dengang neppe 16 Aar forløbne siden det store Jordskjælv, der den 16de Februar Aar 63 efter Kristus omstyrtede en stor Del af Pompeji og betydelig bestadigede Herculanium. En Hjord paa 600 Faar blev ved denne Leilighed opslugt af Afgrunden, Billedstøtter omstyrtede, og mange Mennesker blev affindige af Stræk. I det følgende Aar kom atter et Jordskjælv, just som Keiser Nero i Neapel optraadte paa Skuepladsen og viste sine Legenskræfter; neppe havde Reiseren forladt Huset, saa styrtede det sammen. Spor af den Skade, som disse Stød anrettede, kan man endog se den Dag idag i de Huse, som er blevne udgravede i Pompeji; Gulbene viser Reparationer, som Indvaanerne har foretaget efter dette Jordskjælv.

Men trods alle disse Varfler og skjont saa ganske nær det endnu stedse brændende Ildsvælg lod dog Indbyggerne af Pompeji sig ikke advare, men fortsat uforskyret i sit letfindige Synneliv. De aad og drak, folgte og kjøbte, plantede og byggede, indtil den Dag kom, da Ild og Svovl faldt ned fra Himmelen og ombragte dem Alle. Vel havde Menippus allerede gjort sin Herre opmærksom paa den store Fare, som truede den ugudelige Stad, og derved søgt at bevæge ham til en alvorlig Beslutning om at omvende sig. Hans Ord blev heller ikke Indtryk for Diebliffet; men i Fristelsens Stund var Kystens Tilvokst stærkere end hans Forsæt, og Formaningen blev forgyvedes.

Forøvrigt var Hovedsmanden efter sin Overbevisning en Kristen, d. e. han troede, at Jesus var Kristus, den forjættede Frelser, Menneskernes salvede Konge og Ypperstepæst. Døbt var han vistnok ikke, fordi der dertil ikke havde været Anledning; heller ikke havde han offentlig bekendt sig til Kristus, hvor ofte end Menippus havde opmuntret ham dertil. Dette — mente denne — vilde med engang hjælpe ham. Saa snart han blev udsreget for en Kristen, vilde hans Venner ikke mere indbyde ham, og den store Fristelse vilde ikke mere finde Sted. Men kom han nogenstunde i et Selskab, saa vilde han i Bevidstheden om, at han ikke kunde vanære sit Kristennavn, og at han blev noie iagttaget, tvinges til at lægge Daand paa sig og beslitte sig paa streng Afholdenhed; thi det var bekendt, at de Kristne her satte snævre Skranke for sig.

Men netop dette frygtede Hovedsmanden, og dette var den hemmelige Grund, som han ikke tilstod, ikke engang for sig selv, hvorfor han endnu udsatte med den offentlige Bekjendelse af Kristus, hvorved ogsaa Menneskefrygt og For-

fængelighed kan have medvirket. Han vidste at berolige sin Samvittighed med allehaande Udflugter, og naar han ikke vidste nogen Udvei, fordi Menippus gjendrev hans Paaftaude, hjalp han sig med at opfætte og vidste at finde en eller anden Hindring, der nødte ham til Opfættelse. Saaledes gik Dag efter Dag, Uge efter Uge, Maaned efter Maaned, Aar efter Aar, indtil Aar 79 efter Kristus kom. Den 23de August dette Aar mærkedes de første Tegn til Vesuv's Udbrud. Et Dievidue, den yngre Plinius, har leveret os en Skildring af den strækelige Begivenhed i et Brev til den berømte Historieforfatter Tacitus. Han skriver her: „Du forlanger en Efterretning om min Onkels Død, og gjerne vil jeg opfylde dit Forlangende. Han var dengang i Misenum med Flaaden, som han kommanderede. Den 23de August henved Kl. I Eftermiddag gjorde min Moder ham opmærksom paa en Sky, der havde en ganske usædvanlig Skikkelse og Størrelse. Han var netop vendt tilbage fra en Spadfertur, hvorpaa han havde taget et koldt Bad, nydt en kort Middagshvile og derpaa trukket sig tilbage til sit Arbejdsværkse. Da min Moder kom, stod han strax op og gik ud paa en liden Hoi for noiere at kunne iagttage dette seltsomme Skuespil. Man saa i dette Dieblif endnu ikke, fra hvilket Bjerg Skyen opsteg; men senere viste det sig, at den kom fra Vesuv. Jeg kan ikke sammenligne dens Skikkelse med Noget bedre end med et mægtigt Furutræ; thi den stjod op i Form af en Træstamme til stor Høide og udbredte sig oventil som en Trækrone. Dette usædvanlige Syn gjorde min Onkel, som var Naturforsker, nysgjerrig efter at betragte det i Nærheden. Han befalede at udruste et let Fartoi og tillod mig at ledsage ham, dersom jeg vilde. Jeg vilde imidlertid

hellere fortsætte mine Studier; thi det var mit Kald. Da han forlod Huset, modtog han et Brev fra Rektina, Vasus's Hustru, som solte sig i hoieste Grad angstet af den truende Fare; thi hendes Lykkested laa ved Foden af Vesuv, saa at hun kun kunde undkomme tilfod; hun bad ham derfor indtrængende om at ile hende til Hjælp. Han forandrede derfor sin Plan i denne Hensigt, befalede nogle Galeier at stifte i Soen og gik selv ombord i den Hensigt at bringe ikke alene Rektina, men ogsaa Andre Hjælp; thi paa denne skjonne Strand ligger det ene Landsted ved Siden af det andet. I det han ilede hen mod det Sted, hvorfra Andre flygtede i største Bestyrrelse, gik han løs paa Faren med saa megen Ro og Aandsnærværelse, at han uafbrudt kunde anstille og distere sine Jagtagelser over den forfærdelige Begivenheds Udvikling og Forandringer. Han var nu saa nær Bjerget, at de glødende Kul, som Vesuv udslængede, og som stedse blev hedere og faldt tættere, jo nærmere man kom, faldt paa Stibene tilligemed Pimpsten og sorte, glødende, smaa Klippestykker. Desuden stod de i Fare for ikke alene at komme paa Grund ved Havets Tilbagevigen, men ogsaa at komme i Berørelse med de uhyre Klippemasser, som rullede ned fra Bjerget og spærrede den hele Strandbred. Nu holdt min Onkel stille et Dieblif og overlagde, om han skulde vende tilbage, hvilket Strømmanden raadede til; men saa udbrød han: „Lyften hjælper de Modige! Før mig til Pomponianus.“ Denne var dengang i Stabia, i Sky for Pompeji, og havde allerede ladet sit Toi bringe ombord; thi skjønt han da endnu ikke var i virkelig Fare, saa havde han den dog for Dine. Og den var i Virkeligheden yderst nær, naar det kun blev lidt værre. Han var derfor bestemt paa at

gaa ombord, saasnart Binden forandrede sig. Denne var isvrigt gunstig for at føre min Dinkel til Pomponianus, hvem han fandt i største Beshyrkelse. Han omarmede ham hjertelig, opmuntrede ham til at være ved godt Mod, og lod sig ganske rolig tilberede et varmt Bad for at tilintetgjøre hans Frygt, og da han havde badet sig, satte han sig med stor Munterhed — idetmindste lod han saa — tilbords for at spise til Aften. Imidlertid viste Besuvs Udbrud paa forskjellige Steder mægtige Ildsoiler, saa ofte Lavastrømmen naaede et Landsted eller en Landsby og opslugte dem. Den frembrudte Nats Dunkelhed gjorde Stuet saa meget klarere og frygteligere. Min Dinkel forsikrede imidlertid sin Ven for at dæmpe hans Frygt, at det kun var nogle Landsbyer, der stod i Brand. Derpaa gik han til Soile og var saa rolig og fattet, at han faldt i dyb Sovn; thi han var temmelig for og pustede tungt, og Folkene foran Døren hørte ham virkelig snorke. Da imidlertid Gaardsrummet, der stodte til hans Gæsteværelse, efterhaanden fyldtes med Sten og Afse, og det, om man tøvede længere, ikke mere vilde have været muligt for ham at arbejde sig ud af Værelset, holdt man det for rettest at vække ham. Han stod op og gik til Pomponianus og de øvrige Gæster, som ikke havde havt Sindsro nok til at tænke paa at sove. De holdt Raad med hverandre, om det var det klogeste enten at betvo sig til Husene, som paa Grund af de heftige og hyppige Jordstød vakkede fra den ene Side til den anden, eller om man skulde fly ud paa den aabne Mark, hvor Sten og Kul, skjønt lette, faldt ned i stor Mængde og truede med Fordærvelse. Man bestemte sig dog i denne Nød for den frie Mark som det mindst Farlige, en Beslutning, som min Dinkel med roligt Overlæg var

enig i; medens de Øvrige lod sig bestemme til den af Frygt.

Saa tiltraadte de da sin Vandring. De havde bundet Puder om Hovederne og derover Haandklæder; dette var deres eneste Beshyttelse mod den Hagl af Stene, som faldt ned rundt om dem. Overalt ellers var det nu Dag; men hos dem herskede der et Mørke, sortere end den mørkeste Nat. Dog havde de rustet sig derimod ved Fakler, Lygter og andre Arter Lys. De holdt det for bedst at gaa langs med Stranden for at undersøge, om man med Sikkerhed kunde indstibe sig; men de fandt, at Bølgerne endnu gik meget høje og voldsomme. Min Dinkel, træt af Vandringen, tog en eller to Slurke koldt Vand og kastede sig derpaa ned paa Jorden, efterat man havde udbredt et Teppe for ham. I dette Dieblis viste sig Flammerne og deres Forløber, en stærk Svovllugt, saa at de Øvrige af Selskabet saa sig nødt til hurtigt at fly, og han maatte staa op igjen. Han rettede sig i Veiret ved Hjælp af sine tvende Tjenere; men i næste Dieblis faldt han død til Jorden, sandsynligvis kvalt af en giftig Dunst; thi han havde stedse haft svage Lunger og ofte lidt af behværligt Maanedræt. Da det atter blev lyst, hvilket først skede den tredie Dag efter, fandt man hans Lig ganske usfortæret og uden det ringeste Tegns paa Beshadigelse. Han fandtes ganske i den samme Stilling, som han var falden, og saa snarere ud som en Sovende end som en Død.“

I et andet Brev til Tacitus skildrer Plinius ogsaa sine Oplevelser under den grafulde Begivenhed. Det lyder saaledes:

„Efterat min Dinkel havde forladt os, blev jeg ved med mit Arbejde, der havde hindret mig fra at drage med, indtil det var Badetid. Efter denne spiste jeg til Aftens og gik derefter i Seng. Men

min Sønn blev ikke lidet forstyrret. Allerede i flere Dage havde vi haft Jordstjælv, hvilke vi ikke lagde synderlig Mærke til, da de er saa hyppige i den Egn. Men denne Nat var de ualmindelig heftige, saa at ikke blot Alt om os vaskede hid og did, men vi trueedes med en fuldstændig Undergang. Min Moder styrtede ind i mit Bærelse for at vække mig, just som jeg var isærd med at staa op. Vi gik ud i et lidet Gaardsrum, der horte til Huset og adskilte Bygningerne fra Havet. Jeg var dengang kun 18 Aar gammel og ved derfor ikke, om jeg skal tilskrive mit Forhold under disse farlige Omstændigheder Mod eller Dumdriftighed; men jeg tog min Livius, satte mig behagelig hen for at læse i den og endog at gjøre Uddrag af den, som om den største Sikkerhed herstede omkring mig. En Ven af min Onkel, der netop var kommen fra Spanien paa Besøg til ham, traadte ind til os, og da han saa, at jeg sad ved Siden af min Moder med en Bog i Haanden, dadlede han os alvorlig for vort sorgløse, sikre Væsen. Desuagtet vedblev jeg at læse i min Forfatter. Hvorvel allerede Morgenen var frembrudt, var dog Lyset særdeles svagt og mat; Bygningerne vaskede om os. Vi befandt os vistnok i fri Luft; men da Pladsen var trang og indeluffet, kunde vi ikke uden oiensynlig stor Fare forblive der; vi besluttede derfor at forlade Byen. Stedets Beboere fulgte os i den yderste Bestyrrelse, og da ethvert Raad af en Anden synes et saadant af Skrak forvirret Menneske fløgere end hans egen Mening, trængte de sig i store Hobe omkring os. I nogen Afstand fra Husene stod vi stille; Blikket paa vore Omgivelser viste kun Fare og Gru. Vognen, som vi havde ladet trække ud af Vognsturet, blev, skjønt Veien var ganske jævn, saaledes drevet frem og tilbage, at vi ikke

kunde faa den til at staa stille, om vi ogsaa lagde store Stene under Hjulene; saaledes rystede Jorden. Havet syntes at vælte tilbage og ved Jordens krampagtige Bevægelse at blive drevet bort fra sine Bredder. I detmindste var Strandbredden bleven betydelig større, og Havet havde ved sin Tilbagevigen ladet allehaande Sødyr ligge igjen paa Stranden. Paa den anden Side hævede sig en sort, frugtelig Sky, af hvilken Tiddampe skjød frem som talløse Lynstraaler, kun meget større. Vor spanske Ven vendte sig i Betragtning heraf med Varme til min Moder og mig og sagde: „Dersom Eders Broder og Onkel er reddet, ønsker han visstelig, at ogsaa I maa reddes; men er han omkommen, saa var det sikkerlig hans Onske, at I begge maatte overleve ham; hvorfor nøler I da et Dieblisk med at sørge for Eders Frelse?“ Vi svarede, at vi ikke kunde tænke paa vor egen Sikkerhed, saalænge vi ikke var beroligede angaaende hans. Strax forlod vor Ven os og søgte i største Hast at unddrage sig Faren. Kort derefter syntes Skyen at sænke sig og bedække det hele Hav, saa man ikke længere kunde se Den Kapri og Forbjergtet Misenum. Min Moder besvor mig for enhver Pris at forsøge min Redning, hvad der vilde være mig let, da jeg var ung; hende derimod vilde hendes Alder og Forhed gjøre ethvert saadant Forsøg forgjæves. Hun vilde ogsaa gjerne dø, naar hun kun havde den Beroligelse ikke ogsaa at være Aledning til min Undergang. Jeg vægrede mig imidlertid ganske for at forlade hende, tog hende ved Haanden og forte hende afsted. Hun fandt sig indstrebende deri og gjorde sig bestandig Breddelser for, at hun forsinkede min Flugt. Nu begyndte Afregnen at falde paa os, skjønt endnu ikke meget stærkt. Jeg vendte mig om og bemærkede en tæt

Røg, der lig en Strøm vælte sig bag os. Jeg foreslog, saalænge vi endnu kunde se Noget, at forlade Hovedveien; ellers kunde vi trykkes ihjel af Folkemassen, der trængte frem bagefter. Neppe var vi komne fra Veien, saa overfaldt os et Mørke, ikke som i en tætslyet, maaneløs Nat, men som i en Stue, hvor alle Abninger er tillukkede og alle Lys slukkede. Man hørte kun Kvindernes Jammerstrig, Børnernes Angestraab og Mændenes Stønnen. Den Ene raabte paa sine Børn, den Anden paa sine Forældre, atter Andre paa sine Egtesæller; de kjendte hverandre kun paa Stemmen. Den Ene beklagede sin egen Stjæbne, en Anden sin Families; Nogle onskede sig Døden af blot Dødsfrygt; Andre opløstede sine Hænder til Guderne; men de Fleste tænkte, at den sidste, evige Nat var kommen, i hvilken Verden skulde gaa under. Der gaves ogsaa dem, som forøgede den virkelige Skræk ved en indbildt og bragte det ængstede Folk til falskelig at tro, at Misenum allerede stod i Luer. Endelig viste sig en Lysdæmring, som vi imidlertid snarere betragtede som et Forbud paa en sig nærmende Jibstrom end som Dagens Tilbagekomst. Og saa var det ogsaa. Imidlertid faldt Jibten ned i nogen Afstand fra os; derpaa blev vi atter indhyllede i tæt Mørke, og en mægtig Afteregning faldt ned over os, som vi fra Tid til anden maatte afryste for ikke at blive begravede under Massen. Jeg kunde maaste rose mig af, at under det skrækkelige Optrin intet Suk, intet angsteligt Ord undslap mig; men jeg støttede mig til den, om end elendige, saa dog stærke Trost, at alle Mennesker var i den samme Jaammer, og at jeg skulde gaa under med Verden selv.

Endelig adspilte sig lidt efter lidt det gruelige Mørke som en Nøglesly; den virkelige Dag kom tilbage, og endog Solen

lob sig tilshyne igjen, skjønt den var meget bleg og mat som under en Solformørkelse. Alle Gjenstande, som viste sig for vore Øine, saa forandrede ud; thi alt var bedækket med hvid Aske som med dyb Sne. Vi vendte tilbage til Misenum, hvor vi søgte at vederkvæge os saa godt vi kunde og henlevede en ængstelig Nat mellem Haab og Frygt, skjønt mere i den sidste; thi Jordrystningen vedblev, og der lob Mange halv affindig om og forøgede sin egen og Andres Elendighed ved grusulde Spaadomme. Men min Moder og jeg tænkte uagtet den gjenlevede og endnu truende Fare ikke det Mindste paa at forlade Stedet, før vi havde erfaret Noget om min Onkels Stjæbne."

Vi tor imidlertid ikke ganske tabe vor Ven Menippus og hans Herre af Øie. Den 23de August 79 skulde der i Theatret i Pompeji holdes en stor Folkeseft, i hvilken forekom Skinsægtninger, Dyrskampe, Bæddeløb og lignende Forlystelser. Menippus havde allerede for flere Dage siden gjentagende Gange bedet sin Herre om at blive borte; thi efter Festen skulde der holdes et Gjæstebud i Sallusts Hus, hvortil ogsaa Hovedsmanden var indbudt, og det lod sig let beregne, at han ikke vilde komme ædru hjem en saadan Dag. Men Hovedsmanden havde for været en lidenskabelig Kriger, og hans Lyst dækkedes derfor til at se Noget igjen, der lignede hans gamle Haandtering. Tillige stod det lokkende Billede af et ved en saadan Leilighed særdeles muntert Gjæstebud i Baggrunden; dette kunde han ikke modstaa. „Lad mig kun endnu denne Gang tage Del deri“, sagde han til sin Tjener; „jeg lover dig høitideligt, at det skal være den sidste Gang.“ Det var det ogsaa.

Endnu var Festspillet ikke til Ende; da udbredte sig over Theatret og den i

dette forsamlede jublende Skare en fort Sky, fra hvilken der faldt en Askeregn, der stedse tiltog. Alvorligere Menneſter havde allerede en Tid lang i Forveien betænkelig ſeet ſig om og fundet det blyfarvede Solſkin og Luſtens mørke Farver betænkkelige; heller ikke var midt under den Iſtſige Forſamlings Jubeltraab den fjerne Tordenrullen og Jordens Sitten undgaaet deres Opmærkſomhed. Men hvorledes ſkulde man kunne arbeide ſig ud af Menneſtevrimslen uden at vække Opſigt, foranledige en overilet Flugt og ſaaledes i den forvirrede Tummel af de forfærdede Starer, der stormede mod Udgangen, udsætte ſig for Faren af en anden Død, nemlig at trykkes ihjel. Og dertil kom det da ogſaa ſnart. Da den talrige Forſamling kom til Bevidſthed om den truende Fare, var Tanken paa egen Frelſe alene virkſom og opslugte enhver anden. Enhver vilde nu være den Førſte ved Udgangen, og da dette ikke var muligt, blev der en ſaadan Trængſel og Forvirring, at mange Menneſter, iſer Kvinder og Børn, blev trykſtede eller traadte ihjel, medens de ved fornuſtig Orden alle havde kunnet komme ud. Men heller ikke der havde de fundet Beſkyttelſe; thi det var ikke en langſomt fremvæltende Ildſtrom, ſom man kunde undfly, hvorom der her var Tale; Pompeji blev ikke ødelagt ved en Lavaoverſvømmelſe; derimod var det beſkyttet ved ſin ophoiede Beliggenhed. Det blev begravet under Sten- og Askeregn, hvorom der fortæltes i Plinius's Breve. En ſtor Del af diſſe udbrændte Stoffe, der var udtåſtede fra Vulkanens Indre, maa være faldne paa Jorden i flydende Tilſtand, og det lader ſig let ſjønne hvorfor. De uhyre Danpmaſſer, ſom Beſuw drev i Veiret, ſlog ſig nemlig i de høiere Luſtſlag ned ſom Regn, og denne forenede ſig med Aſken, der ſvævede i

Luſten, eller ſtylledede den, der allerede var falden ned paa Jorden, ſammen i Fordybninger, hvorhen den i tør Tilſtand ikke havde kunnet komme. Som Beviſ herpaa kan anføres, foruden Andet, at man ved Udgravning af en Kjelder fandt et Skelet af en Kvinde, der var indeluttet i en Form af haard, vulkaſk Maſſe, i hvilken den Afdodes Skikkelse fuldkommen var aftrykt og havde holdt ſig. Om det derfor ogſaa lykkedes dem, der var undkomne fra Theatret, at finde et Skjul i ſine Huſe, ſaa var de dermed ikke redede, men kun ſaa meget ſikrere fortabte. Thi den vulkaſke Grødmaſſe trængte ogſaa gjennem itubrudte Tæge eller indtrykte Døre ind i Huſene. Da var det ikke længere muligt at undkomme. I ſine egne Boliger, i de ſikreſte og faſteſte Bærelſer, i diſſe maatte Menneſtene i ſin fulde Livskraft og Livſlyſt jammerlig dø og kvæles i Dydnet. Den eneſte Udſigt til Frelſe havde de, ſom i ſtorſte Haſt flygtede udaf Staden. Blandt diſſe var ogſaa Menippus, ſom vi noget Tid efter finder i den kriſtne Menighed i Rom. Men Hovedsmanden, der med ſit ſtibe Ben ikke kunde tænke paa en hurtig Flugt, blev ſiddende paa ſin Bænk i Theatret, indtil Alle havde fjernet ſig; da ſøgte ogſaa han hjem. Men en Sten, ſom traf ham i Tindingen, kaſtede ham bevidſtlos til Jorden, og ſnart var han begravet i en Aſkehob, af hvilken han ikke mere ſtød op. Gvilde hans ſidſte Tanker var, ved Jngen.

Efterat den frygtelige Begivenhed var over, vendte de flygtede og redede Indvaanere i Pompeji tilbage til ſine halv ødelagte Boliger for at opſøge og redde ſine værdifulde Eiendele. Thi Byen blev ikke paa engang begravet ſaa dybt under Gruſet, ſom den var Aarhundreder gjennem. Man har fundet otte forſkjellige Lag af vulkaſk Maſſe

over den. I 1676 Aar blev Pompeji liggende begravet under Asten. I 1755, det samme Aar, da Lisjalon blev ødelagt af Jordstøvels, blev de første Udgravninger foretagne, som bragte en Mængde Guse med allehaande Redskaber, Billedsoiler, Malerier osv. for Dagen. Af

egentlig værdifulde Gjenstande, som Guld, Sølv, Edelstene osv. blev der kun fundet lidt, fordi disse som sagt af Jndbyggernes selv blev bortskaffede. Blandt de udgravede Guse er ogsaa Rajus Dertersæt ved den Port, som førte til Herkulanium, altsaa i Nord for Vnen.

(Efter det Tydske.)

Mere om St. Gothards-Tunnelen.

Da Mont Cenis-tunnelens heldige Gjenemførelse kunde forudsæes med Sikkerhed, altsaa i Aaret 1857, satte Tydskland sig øieblikkelig i Bevægelse for at paavirke Schweizerkantonerne til at mande sig op og forhindre, at Jernbanetrafikken fra hele det nordlige og vestlige Europa til Orienten skulde flytte sig over paa de franske Baner. Det erkjendtes strax, at skulde nogen Linie under Alperne tage det op med den franske Tunnel, maatte den brydes under Santt Gothard og saaledes forbinde det schweiziske Jernbanenet ved Luzern med det italienske ved Lugano og Milano. Ud denne Vej vilde ubetinget tilveiebringes den korteste Vej mellem London, Calais, Brüssel, Köln, Berlin og Brindisi, den italienske Havn, hoorfra Østerland befares.

Koncessionen blev først given i 1869, og en international Konvention mellem det nordtydske Forbund, Schweiz og Italien om Anlæggets Virkeliggjørelse blev sluttet i Luzern, men først efter en heftig Modstand fra den tydske Rigsdag, der i dette Spørgsmaal viste sig ligesaa abderitisk og blottet for politisk Blik som i mange andre, og det var ene Bismarcks og Sybels energiske, ja lidenskabelige Anstrengelse, som overvandt den træge og feige Modstand og aabnede Vene, der

ikke kunde se, for at her var Veien til at kapre for de tydske Baner en Transit, som hidtil var kommen Frankrige tilgode, og for de tydske Hære en strategisk Vej til Italien, uafhængig af de franske og østerrigiske Udgangsporte.

De tydske Ingeniører, Beth og Gerwig, anslog kalkulatorisk Anlægsomkostningerne til 140 Millioner Kroner, og denne Sum slog ogsaa godt til for selve Tunnelens vedkommende, men meget daarlig for alle de øvrige Arbeider uden for den, thi Ingeniør Hellwegs seneste Revision af Overslagene har godtgjort en Deficit paa henvend 70 Millioner Kroner. Oprindelig tilstød Tydskland 38, Italien 21 og Schweiz 16 Millioner Kr. af den førstnævnte Overslagssum, Resten stillede af private Kapitalister. Af Deficitten har de kontraherende Lande for tre Aar maattet dække hver sin Kvotapart, men det gif ikke af uden megen Bitterhed og uendelige Kæblerier for at faa denne Ordning istand.

Borearbeidet blev udbudt i Entreprise for et Maximum af 2800 Kr. pr. løbende Meter (ca. 3 Fod) af Hovedlængden 14,920 Meter eller 44,406 Fod. Den store Entreprenør Favre fik Arbeidet tilslaaet for 2660 Kr. Metren. Deraf gif 1960 Kr. paa selve Borearbeidet og 700 Kr. paa Murbekædning-

gen. Han har hverken tjent eller tabt paa dette Arbeide, men han oplevede ikke at se Arbeidet fuldført.

Gjennembrudet begyndte i Aaret 1873 samtidig ved Ariolo paa den italienske Side og ved Goeschenen paa schweizisk. Det levedes første Sted af Edouard Bossi og paa det sidste af Stockalper. Man avancerede i Gjennemsnit daglig 17 Fod ind i Bjerget. Med Hække eller med Boremaskine bleve Huller satte i Stenen; deri anbragtes Dynamitpatroner, som gjorde Resten af Arbeidet. Sommeilers Boremaskine, der havde vundet et berømt Navn i Mont Genis-tunnelen, og lignende Apparater af det franske Firma Sautter & Lemonniers og af Engländeren Fingersolls Konstruktion bleve anvendte. Floderne Neus og Tessin, som strømme ned paa Nord- og Syd-siden af Sankt Gotthard, bleve tagne i Brug; de stemmedes op i Damme for at drive hele Batterier af Vandkraftmaskiner, der leverede sammentrykket atmosfærisk Luft til Boreapparaterne inde i Tunnelen. Fra Neus skaffedes paa denne Maade en Bevægelse paa 2000 Heste, fra Tessin 1200. Naar Luften havde afleveret sin Driekraft til Maskinerne, leverede den Surstof til Arbejdernes Lunger. De hygieniske Forhold bleve dog aldrig gode derinde, Temperaturen steg til 35 Grader Celsius inde i Bjerget, og det var en meget fugtig Varme, der i højeste Grad generede Arbejderne. 250 Mand have allerede ladet sit Liv ved Sygdom eller Ulykkestilfælde. Tunnelen har paa hele sin Længde ikke en eneste Luftebrønd. Ligesaa snart den sidste Skillevej var falden, viste det sig ogsaa, at saadanne vare overflødige, thi der dannede sig strax en dobbelt Strom af Luft i den. Den kolde Luft fra Schweiz strøg ind langs Tunnelens Gulv, og Italiens varme Luft langs dens Loft.

Tunnelens Længde er, som sagt, 47,796 danske Fod og dens Brede 20½ Fod forneden; der er flyttet 19,400,000 danske Kubikfod udspærget Stof, hvilket er udført i 7 Aar og 5 Maaned, og der er spærret en Million danske Pund Dynamit. For at tilveiebringe disse Masker vare Fabriker klevne anlagte i Luzern og Lugano. De fleste sprængte

sig selv i Luften i Aarens Lob, Fabrikken i Bauen endog tre Gang. Høiden over Havets Overflode er ved den nordlige Indtjørnel ved Goeschenen 3526 Fod, ved den sydlige (Ariolo) 3631 Fod. Midt i Tunnelen, hvor dens højeste Punkt findes, stiger den til 3663 Fod. Begge Tunnelgangenes Flugtklinier maa des med næsten matematisk Nøjagtighed, takket være de omhyggelige trigonometriske Beregninger, efter hvilke de vare afsatte. Høvelingens Afrunding vil blive fuldført i Aarets Lob og Belfærdningen med Murværk efterhaanden. Det schweiziske Postvæsen har allerede ved Kontrakt med Faors Bo erhvervet Retten til at befare Tunnelen med en Diligence, indtil Skinnerne en Gang blive lagte. Der vil formodentlig medgaa 4 a 5 Aar til at gjøre Tunnelen færdig, saaledes at Trafikken med Lokomotiv kan tage sin Begyndelse. Døpfjorskerne ere meget vanskelige paa begge Sider, baade paa Grund af Teiss', Neus' og Tessins Flobleier og de steile Fjeldvægge i de snevære Sidedale, der ikke have Bredder nok til, at Jernveien kan udvikle den gunstigste Kjørselslinie. Den maa nemlig lægges i Zigzag og gennem frumme Tunneler med højst 1200 Fods Radius og en Stigning af 1 Fod paa 40. Neus' Flobleie falder saa steilt, at Kjørselsvogne ikke kunne komme frem mellem Armsteig og Goeschenen. Samtlige smaa Tunneler have en Længde af 4 danske Mil; paa Ariolosiden ere Dalene saa snevære, at Zigzagliniens Kurver slaa Krølle; det vil være let af det anførte at slutte, at Færjelen paa en saadan Bane maa være forbunden med store Vanskeligheder og Besværligheder. I saadanne Høider, i den kolde Vinterluft er det vanskeligt at hindre Hjulene fra at glide paa Skinnerne, og hurtig Kjørsel er en Umulighed. Selv i den gode Aarstid gaar der betydelig mere Kul til end paa almindelige Baner og Extrastationer ere uundværkelige. Det falder af sig selv, at der skal lægges dobbelt Spor, og at man vil faa at se nye glimrende Naturbilleder og arkitektoniske Skønheder i Overbygningerne over Flobleierne.

Saaledes har Tydskland altsaa faaet sig en ny kommerciel og strategisk Vej af

nyhede Bichtigkeit. Den sidste Betydning falder i Dienene, naar man ser paa et Europafort. I Aaret 1885 vil Preussen kunne bryde ind i Italien uden at trænge hverken til Brennerpasset eller til Mont Genis-tunnelen. Imidlertid faa andre Lande ogsaa godt af Sanft Gotthardveien. Holland, Belgien, England, det nordlige og østlige Frankrige komme til at staa til denne Linie gjennem Traffiken paa Indien og Østerland. Fra Calais til Brindisi vindes der ved Sanft Gotthardsbanen 20 danske Mil fremfor ad Mont Genisbanen, og der er ikke Tvivl om, at Nationalitetsspørgsmaalet vil vige for de Hensigt, som Samfærslens Krav stiller: Hurtighed og Vilighed for de Varer, der ikke kunne noies med den langsomme Søvei. Udsigten til, at den internationale Traffik vil blive knappet ud af Frankrigs Hænder, har ogsaa vaakt en Del Betyrning saavel hos den franske Regjering som hos de industridrivende, og man tænker for Alvor paa at opstille en alvorlig Konkurrence med den tyske Entreprise. Simplonpassagens berømte Anlægger, Huber, som har meddelt franske Blade overstaaende Notiser, har bevæget Ministeriet til at tage denne Sag i sin Hænde og forsøge paa at træffe en Overenskomst med Italien om en Gjennemføring af Alperne paa et for Frankrige gunstigt Sted. Man har allerede meget grundig undersøgt Linien over Simplon, der kun ligger et Sneds danske Mil sydvest for Sanft

Gotthard i den samme Bjerggruppe, de Lepontiske Alper. Den skal gjennem Bjergene føre fra Brigue i Nore-Wallis og Isella paa den italienske Side med en Eidelinie over Arona til Milano. I Schweiz er Jernbanelinien færdig lige til Brigue, hvor Tunnelen skal begynde. Den italienske Regjering er villig til at bygge den italienske Jernbanestump. Med sine lempeligere Opfjorsler, jernere Straaninger, og sit Niveaue, som intet Sted vil overstige 2318 Fod over Havet, vil denne Linie ubetinget slaa sin tyske Konkurrent af Marken. Traffiken vil paa den projekterede Vei blive mindre afhængig af Vinterforhold og derfor mere regelmæssig. (Nation. Tid.)

St. Gotthard Tunnelen har til den 28de Februar, da Gjennemføringsarbeidet var fuldført, kostet 150 Mennesker Livet, medens 400 Mand af forskjellige Aarsager ere blevene udhygtige til Arbeide. Der er død 1 $\frac{1}{2}$, medens $2\frac{1}{2}$ af Arbeiderstyrken er bleven gjort utjenstdygtig.

Den nyeste Efterretning fra St. Gotthardstunnelen gaar ud paa, at Hvalvet giver efter paa et Punkt i Tunnelen, hvor Bjergene bestaar af en hvid porøs Stenart, at man derfor anser det for mest tilraadeligt at bryde sig en ny Vei rundt forbi dette Punkt i haardere Bjerg, for at Hvalvingen kan blive trygg, og at Tunnelen paa Grund heraf ikke kan blive fuldt færdig før om to Aar.

Dpløsning paa Gaaderne i No. 11.

No. 119. En Ekv.

No. 120. May be.

No. 121. a) Goteborg. b) Baltimore. c) Montevideo. d) Galveston. e) Rio Janeiro.

Som man vil have seet af en Anmærkning i „Ev. luth. Kirketidende“, har Hr. Pastor Carlsen tiltænkt „For Hjemmet“ en Afhandling om forskjellige Forholde i Australien. Vi anse det for rigtigt at meddele, at Manuskriptet endnu ikke er ankommet.

I n d h o l d: Nogle Optegnelser fra et Ophold paa Madeira. — Merippus, et Billede fra Pompejis sidste Dage. — Mere om St. Gotthards-Tunnelen. — Dpløsning paa Gaaderne i No. 11.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Attende Bind.

Udgivet af N. Thronsen.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Trykkeri.

1880.

Indhold af nittende Bind.

	Side.
Nytaars-Sang af Grundtvig	1
Den gamle Skolemester	2
Amerikanske Oldsager	10
Sex Aar blandt de røde Indianere 12, 33, 81, 108, 144, 174, 203, 245,	266
Bed et Barns Død (Hofstrup)	15
En ung Piges Historie 15, 41, 65, 97, 132, 161, 194, 238, 277, 281,	321
Superior-Søen	19
Ræsefrugter 22,	283
Hvor er din Broder?	23
„Lidt Psalmehistorie med Mere“ af Wiese, anmeldt	26
Gaader og Dngaver 27, 59, 91, 123, 156, 188, 220, 251, 284, 316,	347
Opløsninger (findes i hvert paafølgende Nummer).	
Rettelse til Stykket om mærkelige Tal (Side 727 1879)	28
Blandinger (1—6) 28. (7—12) 60. (13—20) 91. (21—24) 124. (25—29) 156. (30—38) 188. (39—42) 221. (43—47) 252. (48—52) 285. (53) 317. (54—62)	347
Børnenes Vegeti	39
Under Kolonnaderne i Salzbrunn	51
Telephonist „Erchange“	58
Prof. Schüblers Studier over Klimatets Indflydelse paa Plantelivet	75
En Kortspiller	86
Edisons elektriske Lys	87
Ingen Planet indenfor Merkur	89
Oleomargarin	90
Den syngende Pige (Digt)	108
Hungersnøden i Indien	113
Adelsbergerhulen	120
Nordensjalds japanske Bibliothek	121
„Ruthest Skoleblad“ anmeldt	122
Ridder Bayard	129
Tilfældets Verden	149
Amerikanske Hoteller	153

	Side.
Speiltelegrafen	170
Præsten og den gamle Mand	171
Audiphonen og Dentaphonen	173
Nogle Snylteplanters Betydning i Naturens Husboldning	177
Interessante Tunnel-Notitser	185
Landsbykirken (Digt)	193
Singapore	201
Svensk Mission og Missionærer indtil 1835	209
Manilla	216
Noget om Ederfopper	225
Et Træk af Luthers Liv	232
Udmærkede Exempler paa Mod og Dygtighed	249
Et halvt Dusin Smaastrykker	272
Nogle Optegnelser fra et Ophold paa Madeira 276, 296, 331	353
Castle-Garden i New York	306
En morsom Oplevelse	311
Historien om Dick	313
Et dumdriftigt Foretagende	346
Menippus	366
Mere om St. Gothards-Tunnelen	375

O. A. FOSS,

handler med

Gærdiggjorte Støvler og Sko.

Tillige gjøres alt Slags Skotøi efter Bestilling af de bedste Materialer og Reparation udføres godt og billigt. Til Stomagere og dem, som onsker at gjøre sit eget Skotøi, har jeg altid et stort Dplag af Læder og Skind Værktøi og Alt, som tilhører Stomagerprofessionen. Skriftlige Ordres modtages og erpeberes prompte til laveste Priser.

D. A. Foss,
Decorah, Iowa.

Ældre Bind af „For Hjemmet“.

11te Bind (1876 I.) og 17de Bind (1879 I.) er udsolgt.

12te Bind (1876, II.) indeholdende de interessante Fortællinger „Pleebatteren“ og „De to Blinde“, samt meget andet interessant Læsestof tilsendes portofrit for 60 Cents.

13de Bind (1877, I) indeholdende de fortrinlige Fortællinger „Alpefjoven“, „Mod Himlen“ (Forfatterindens Ungdomshistorie), „Onkelen fra Amerika“, „En Gut fra Londons Gader“, saavelsom flere mindre Fortællinger; den interessante historiske Skildring „Karl den Tolvte i Norge“; henimod 30 andre større og mindre Artikler, adskillige Digte, 15 Gaader og 116 Blandinger tilsendes portofrit for 80 Cents.

14de Bind (1877, II) indeholdende sidste Afdeling af Fortællingen „Mod Himlen“ (Forfatterindens Husliv), Fortællingerne „Djæsjæren“, „Alene“, „En Juleaften paa Gaaraas“ samt meget andet fortrinligt Læsestof tilsendes portofrit for 80 Cents, begge disse Bind for \$1.50.

15de Bind (1878, I) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skildring „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrews“, „Jacob Flint's Rejse“, „Arkimedes“, m. m. M., sendes portofrit for \$1.00

16de Bind (1878, II) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip Ashton“, „Elisabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Rejse paa Kongofoden“, „Stovstjernen“ (Missionsar Fjellstedts Ungdomshistorie) og meget andet interessant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00; begge disse Bind for \$2.00; alle 5 Bind (12—16) portofrit for \$3.50.

Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør 384 store Oktavsider, Titelblad og Indholdsregister indbefattet.

Adresse: R. Thronsdjen,
Dr. 14, Decorah, Iowa.

To Søstre, en Fortælling fra en norsk Fjeldbygd (4 Hefter af „For Hjemmet“) portofrit for 25 Cts.

Adresse: R. Thronsdjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

Den nye norske Barberstue er i Basementet i Adams ny Blod, Hjørnet af Water og Winnebago Streets, Decorah, Iowa.

M. D. Solberg.

E. MATHER,
JUSTICE OF THE PEACE,
COLLECTING AGENT.

Office over Spencers Harness Store - DECORAH, IOWA.

M. N. JOHNSON & BROTHER,
Attorneys at Law,

M. N. Johnson,
NOTARY PUBLIC.

DECORAH, IOWA.

18de Bind af „For Hjemmet“,

indeholdende blandt Andet: Gustav Vasa, en interessant Skildring af Sveriges Historie, samt den ypperlige Fortælling Pater Klemens, der gaar ind paa Forskjellen mellem Protestanter og Katholiker, sendes portofrit for \$1.00.

Adresse N. Thronsfen, Decorah, Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffeovne samt Kobber- og Blikvarer, Gaardsredskaber og Verktøi, Bygningsmaterialier, saasom Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.

Kobber- og Blikvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser

ST. CLOUD HOTEL,

DECORAH, IOWA.

anbefales Vandsmænd og andre Rejsende af Cieren D. L. Hamre.

En Leiestald med gode Heste og Kjøretøier er forbunden med Hotellet.

P. H. WHALEN

handler med

Manufaktur- og Kolonialvarer,

Hatte og Huer, Støvler og Sto etc. etc.

Syd siden af Water Str. = = = Decorah, Iowa.

DAN. NOBLE,
SADELMAGER,

handler med

Sadler, Svøber, Bidsler etc.

Decorah, - - - Iowa.

Iver Larsen
følger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
Steyers Bygning ved Siden af Winnesheit House.
Decorah - - Iowa.

For 10 Cents sendes portofrit et Hefte, indeholdende
„So ældgamle Sange fornjede“,
nemlig **Tolvtalvisen** og **Den gyldne ABC** 8 for 50 Cts., 20 for
\$1.00, 100 for \$3.50. Adresse: A. Thronsdjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

350 Oktavsider
med udvalgt Læsning for 60 Cents,
nemlig 12te Bind (1876 II.) af „For Hjemmet“, indeholdende Fortællingerne
„Bleiedatteren“ og „De Blinde“, „Grindringer fra en Fjeldsfærd“, „Laura
Bridgeman“, „Magdalena Schubert“, „Maria Schandorf“ og meget andet ud-
valgt Læsestof. Sendes portofrit for 60 Cents. Benyt denne Leilighed!
Adresse: A. Thronsdjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

My Möbelhandel.

J. JACKWITZ.
DECORAH, IOWA.

Alle Slags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Ti-
dens billigste Priser. Reparationer udføres.

Ligklister have på Lager. Begravelser besørjes.

13de og 14de Bind af „For Hjemmet“,
indeholdende blandt Andet den historiske Skildring Carl den Tolvte i Norge
samt den udmærkede Fortælling „Mod Himlen“, 24 Hefter (760 Sider for-
uden Titelseblade og Register) sendes portofrit for \$1.50.
Adresse A. Thronsdjen, Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block. DECORAH, IOWA.

Kem Bind af „For Hjemmet“,

nemlig 13de, 14de, 15de, 16de og 18de

(Aargangene 1877 og 1878 samt sidste Bind af 1879),
hvilket tilsammen udgjør 60 Hefter eller 1876 Sider
med udvalgt og afvejlende Læsestof samt Titelblade
og Registre, sendes portofrit for \$4.00.

Adresse **A. Thronsdien,**
Dr. 14, Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Høiskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er
\$30.00 for Skoleaaret (10 Maanedes) og for en Termin i Forhold. Koft billig.
Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren
Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

P. E. Haugen,

— Eier af —

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winnesheit og Allamakee
Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead
Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige
Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at expedere alle Ordres
med kort Varsel. Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og
billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den
Fordel, at de kan faa sin Inscription feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor
man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Hr. Harvey Miller og
Fritz Rosenheimer. P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive
mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Teg-
ninger med vedfjet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Gremplar
han udvælger, tilligemed Ordre og Inscription samt nærmeste Fragt-Office.

P. E. Haugen.